

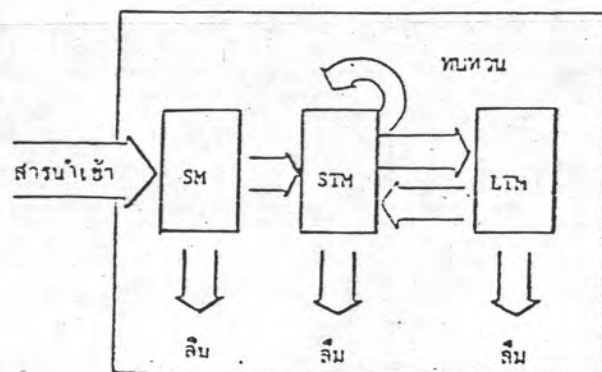

เอกสารและการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัย ได้ศึกษารวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้คือ ความจำเป็น โครงสร้างและกระบวนการ ทฤษฎีความจำสองขบวนการ ทฤษฎีขบวนการสารสนเทศ โฉมนาการการ เรียนรู้ทักษะ ได้ังการเรียนรู้ ระดับรากของโฉมนาการการ เรียนรู้ทักษะ การเรียนรู้และกลไกของ ความจำ กลไกความจำเกี่ยวกับความรู้สึกลไกของความจำในช่วงระยะเวลาสั้น กลไกของความ จำในช่วงระยะเวลายาว การแยกสมอง วิธีการฝึกทางใจ กุศโลบายในการเรียนรู้ทักษะการ เคลื่อนไหว หลักการฝึกกุศโลบาย 5 ขั้นตอน หลักสำคัญในการสอนกุศโลบาย หลักการเรี ยนรู้ ทักษะกีฬาเทนิส ลักษณะบางประการของกุศโลบาย การฝึกทางใจ การฝึกจินตนาการ กุศโลบาย การเรียนรู้ทักษะ 5 ขั้นตอน งานวิจัยต่างประเทศและงานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

ความจำเป็นโครงสร้างและกระบวนการ

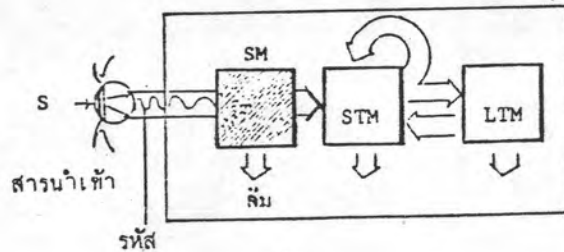
แอตกินสันและชินฟริน (Atkinson and Shiffrin, 1968 ; อ้างถึงใน ชัยพร วิษณุชา, 2525) กล่าวว่า ความจำเป็นโครงสร้างและกระบวนการซึ่งบทความและผลงานของ เขามีอิทธิพลมาก ทำให้นักจิตวิทยาหันมาสนใจและช่วยกันค้นคว้าอย่างกว้างขวาง ตามความคิดนี้ อธิบายว่าโครงสร้างของความจำมี 3 หน่วย คือ ความจำการรู้สึกสัมผัส (Sensory Memory) ความจำระยะสั้น (Short-Term Memory) และความจำระยะยาว (Long-Term Memory) หน่วยทั้งสามหน่วยนี้สัมพันธ์กันด้วยกระบวนการสำคัญสามกระบวนการ คือ กระบวนการเข้ารหัส (Encoding) กระบวนการเก็บรหัส (Storage) และกระบวนการถอดรหัส (Retrieval) (ชัยพร วิษณุชา, 2525 ; กมลรัตน์ หล้าสงฆ์, 2528 และไสว เลี่ยมแก้ว, 2528) ซึ่งความสัมพันธ์ ดังกล่าวแสดงไว้ด้วยลูกศร ดังแผนภูมิที่ 1

แผนภูมิที่ 1 แสดงโครงสร้างของความจำ

นอกจากนี้ยังมีกระบวนการอื่น ๆ อีก เช่น การทบทวน การลืม และการควบคุมหน่วย ทั้งสามหน่วยนี้และกระบวนการรวมกันเป็นระบบโครงสร้างเรียกว่า โครงสร้างของความจำ ซึ่งโครงสร้างของระบบความจำแบ่งออกเป็น 3 ระบบ ดังนี้

1. ระบบความจำการรู้สึกสัมผัส (Sensory Memory) เขียนย่อว่า SM สิ่งเร้าที่ทั้งปวงที่มีสัมผัสกับประสาทรับความรู้สึก ทำให้เกิดความรู้สึก (Sensation) เช่น เห็นเป็นภาพ ได้ยินเป็นเสียง รู้สึกเป็นกลิ่น ฯลฯ สมองจะดำเนินการที่ความรู้สึกนี้เพื่อให้รู้ว่าสิ่งที่รู้สึกนั้นคืออะไร (ชัยพร วิชชาวุธ, 2525)

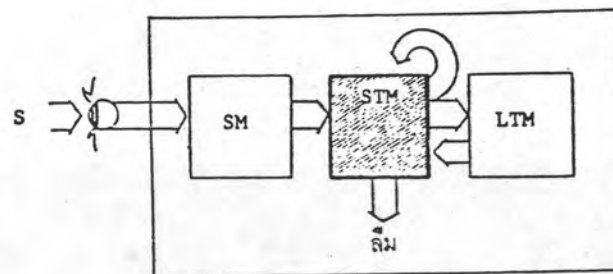
แผนภูมิที่ 2 แสดงระบบความจำรู้สึกสัมผัส ในระบบโครงสร้างของความจำ

ความจำการรู้สึกสัมผัส หมายถึง การคงอยู่ของความรู้สึกสัมผัสหลังจากที่การเสนอสิ่งเร้าสิ้นสุดลง โดยที่เรายังไม่รู้ความหมาย ความรู้สึกนี้จะหายไปภายในเวลาประมาณ 1 วินาที เป็นความจำที่มีระยะเวลาสั้นมาก ความรู้สึกที่คงอยู่ประมาณ 1 วินาทีนี้มีลักษณะเหมือนสารที่เข้าไป เป็นความจำที่ยังไม่ได้ตีความหมาย เช่น การฉายภาพให้ดูแวบหนึ่ง ภาพที่ปรากฏให้เห็นจะยังติดตาต่อไปอีกหลายร้อยมิลลิวินาทีหลักจากการฉายภาพแวบหนึ่ง

แผนภูมิที่ 2 จะเห็นว่าสิ่งเร้าหรือสารนำเข้า (Input) จะผ่านเข้าไปทางตา สารที่เข้าไปในตอนแรกจะเป็นคลื่นแสง จากนั้นคลื่นแสงจะได้รับการแปลงรูปเป็นกระแสประสาท การแปลงรูปนี้ถือว่าเป็นการเข้ารหัสใหม่ รหัสใหม่นี้คือกระแสประสาท จากกระแสประสาทก็จะถึงระบบความจำการรู้สึกสัมผัส ในขณะนั้นบุคคลจะ "รู้สึก" ว่ามีบางสิ่งบางอย่างเข้าไป ความรู้สึกนี้เรียกว่าเป็นการตอบสนองภายในอย่างหนึ่ง การตอบสนองภายในหรือความรู้สึกขณะนั้นยังไม่มี ความหมายและสิ่งที่ปรากฏในระบบนี้ ก็จะเหมือนสิ่งเร้าที่ปรากฏอยู่ภายนอก คือยังไม่ได้แปลงรูปด้วยความหมายใด ๆ เพราะว่ายังไม่รู้ความหมายมีความรู้สึกว่ามีบางสิ่งบางอย่างเข้าไปเท่านั้น

หรือการตอบสนองภายในจะคงอยู่ในระบบความจำรู้สึกสัมผัส นับจากขณะที่เข้าไปถึงและหายไปกินเวลาโดยเฉลี่ยประมาณ 1 วินาที การที่การตอบสนองนั้นยังคงตอบสนองต่อไปหลังจากที่สิ่งเร้าได้หายไปจากสนามสัมผัสแล้วนี้เองที่ทำให้เราเรียก ณ จุดนั้นว่ามีความจำเกิดขึ้น และเนื่องจากว่าสิ่งที่จำไว้ลักษณะเหมือนที่ขณะเข้าไป คือยังไม่ได้เปลี่ยนไปเป็นรหัสอื่นจึงเรียกว่า ความจำการรู้สึกสัมผัสโดยมีความจุสามารถจะจำสิ่งที่เข้าไปในคราวเดียวกันได้ประมาณ 4 หน่วย (สไว เลียมแก้ว, 2528) ความจำการรู้สึกสัมผัสนี้ ถ้าสิ่งเร้าเข้าไปทางตา ก็เรียกว่า ความจำภาพติดตา (Iconic) ถ้าสิ่งเร้าเข้าไปทางหู ก็เรียกว่า ความจำเสียงก้องหู (Echoic) (ชัยพร วิชชาวุธ, 2525) และถ้าเข้าไปทางอวัยวะการเคลื่อนไหวก็เรียกว่า ความจำการกระทำ (Enactive) ซึ่งการลืมที่เกิดขึ้นในระบบความจำการรู้สึกสัมผัสเกิดขึ้นได้ทั้งโดยกระบวนการเลือนหายของรอยความจำและการรบกวน (สไว เลียมแก้ว, 2528)

2. ระบบความจำระยะสั้น (Short-Term Memory) เขียนย่อว่า STM หมายถึงความจำชั่วคราวที่เกิดขึ้นหลังจากเกิดการรับรู้แล้ว เป็นความจำที่คงอยู่ในระยะเวลาสั้น ๆ ที่เราตั้งใจจำ หรือมีใจจดจ่อต่อสิ่งนั้นเท่านั้น เมื่อเราไม่ใส่ใจแล้ว ความจำนั้นจะเลือนหายไปได้อย่างง่ายดาย เช่น การจำเนื้อเพลงที่นักร้องกำลังร้องขณะนั้น แล้วก็เลือนหายไปเมื่อเราเบนความสนใจไปสู่สิ่งอื่น (กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์, 2528) ความจำระยะสั้น (Short-Term Memory) เป็นโครงสร้างของความจำที่อยู่ถัดจากความจำการรู้สึกสัมผัส (Sensory Memory) ดังแผนภูมิที่ 3

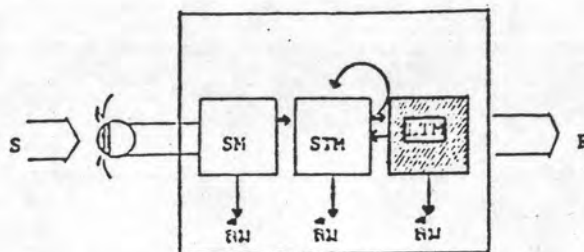
แผนภูมิที่ 3 แสดงระบบความจำระยะสั้น ในระบบโครงสร้างของความจำ

ความจำระยะสั้นที่ว่าถัดจากระบบความจำรู้สึกสัมผัสก็เพราะว่า ความรู้สึกจะเกิดก่อนที่การตอบสนองในระบบความจำรู้สึกสัมผัสจะเดินทางไปถึงระบบความจำระยะสั้น การตอบสนองนั้นจะได้รับการตีความให้เข้าใจความหมายก่อน แต่ระบบการตีความไม่ใช่เป็นโครงสร้างระบบความจำระยะสั้นเป็นระบบหนึ่งในโครงสร้างใหญ่เพราะว่ามีความจุโดยประมาณ $7 + 2$ หน่วย หรืออย่างน้อย 5 หน่วย มากที่สุด 9 หน่วย จากการเสนอสิ่งเร้าไม่ว่าจะเป็นสิ่งใดก็ตาม เช่น

ตัวเลข พหุคูณ ค่าที่ไร้ความหมายหรือค่าที่มีความหมายก็ตาม จำนวนหน่วยที่สามารถบรรจุไว้ในช่วงระยะเวลาที่จำกัดนี้เรียกว่า ช่วงความจำ (Memory Span) (Atkinson and Shiffrin, 1968) และมีระยะเวลาความคงทน คือจำได้นานประมาณ 30 วินาที ถ้านานกว่าก็จะหายไปหรือลืม นอกจากนี้มีกระบวนการทบทวนอยู่ด้วย เครคและลอคฮาร์ท (Crak and Lockhart, 1972; อ้างในไสว เลี่ยมแก้ว, 2528) แย้งว่า ไม่ควรจะเรียกกระบวนการความรู้สึกลำดับ และระบบความจำระยะสั้นว่าเป็นโครงสร้าง ควรเรียกว่าเป็นกระบวนการ โดยให้เหตุผลว่าจากระบบความรู้สึกลำดับไปสู่ระบบความจำระยะสั้นและระยะยาว นั้นเป็นเหตุการณ์ที่ต่อเนื่อง บางอย่างอาจจะหยุดกระบวนการแค่ระบบความรู้สึกลำดับหรือความจำระยะสั้น บางอย่างอาจจะผ่านไปจากระดับหนึ่งถึงระดับอีก ไม่ใช่ผ่านไปตามลำดับห้อง นั่นคือ เครคและลอคฮาร์ทสงสัยว่าจะไม่มีห้อง SM หรือ STM ที่เป็นเอกเทศ แต่เป็นสายธารของกระบวนการที่ต่อเนื่องและเมลตัน (Melton, 1963; อ้างใน ไสว เลี่ยมแก้ว, 2528) ก็มีความเห็นทำนองนี้เช่นกัน

สารที่เข้าไปในระบบความจำระยะสั้น นั้นเป็นความจำชั่วคราว ต้องเอาใจจดใจจ่ออยู่ตลอดเวลา ถ้าได้รับการทบทวนก็จะทำให้สารนั้นยังคงอยู่ในระบบนี้และมีโอกาสเข้าไปเก็บในระบบความจำระยะยาวได้มากขึ้น แต่ถ้าไม่ได้รับทบทวนแล้ว สารนั้นจะหายไปจากระบบความจำระยะสั้น การหายไปนั้นคือ การลืมในระบบความจำระยะสั้นนั่นเอง (ชัยพร วิชชาวุธ, 2525 และไสว เลี่ยมแก้ว, 2528)

3. ระบบความจำระยะยาว (Long-Term Memory) เขียนย่อว่า LIM หมายถึง ความจำที่มีความคงทนถาวรกว่าความจำระยะสั้นไม่ว่าจะทิ้งระยะไว้เนิ่นนานเพียงใดเมื่อต้องการเรียกคืนความจำนั้น ๆ จะระลึกออกมาได้ทันทีและถูกต้อง ความจำระยะยาวเป็นระบบความจำระบบใหญ่อีกระบบหนึ่งนับถัดจากความจำการรู้สึกสัมผัสและความจำระยะสั้น (ชัยพร วิชชาวุธ, 2525 และกมลภรณ์ หล้าสงฆ์, 2528) ดังแผนภูมิที่ 4

แผนภูมิที่ 4 แสดงความจำระยะยาว ในระบบโครงสร้างของความรู้จำ

ระบบความจำระยะยาว หมายถึง บริเวณที่การคงอยู่ของสารที่เข้าไปนานกว่า 30 วินาทีขึ้นไป ไม่จำกัดความยาวนานของเวลาที่สารคงอยู่ และไม่จำกัดความจุของปริมาณของสารที่คงอยู่ความรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในขณะนี้ เช่น สูตรพื้นที่ของวงกลม เชียงใหม่อยู่ทางตอนเหนือของประเทศไทย สารถูกความร้อนจะขยายตัว จำชื่อเพื่อนที่เคยรู้จักกัน 10 ปีมาแล้วได้ ฯลฯ เหล่านี้ล้วนแต่เป็นความรู้ในอดีตที่เราจำเอาไว้ในระบบความจำระยะยาว ถ้าเราไม่มีระบบความจำนี้จะยุ่งยากมากเราจะปรับตัวเอาชีวิตรอดได้ยาก ถ้าเราลืมชื่อเพื่อน ชื่อพ่อแม่ หรือแม้กระทั่งตัวเอง แล้วอะไรจะเกิดขึ้น เราลืมว่าอาหารชนิดนั้นมีพิษ เราดักกินอีก แล้วอะไรจะเกิดขึ้นกับชีวิตของเรา ก็คงเอาชีวิตรอดได้ยาก ดังนั้น ระบบความจำระยะยาวจึงเป็นเครื่องมือในการปรับตัวเพื่อเอาชีวิตรอดของมนุษย์โดยแท้ (ไฮว เลียมแก้ว, 2528) โดยสิ่งเรานั้นจะผ่านเข้ามาในระบบความจำระยะสั้นแล้วผ่านเข้าไปเก็บไว้ในระบบความจำระยะยาวแทนที่จะเลือนหายไป แต่สิ่งใดที่ผ่านเข้าระบบความจำระยะสั้นแล้วไม่ได้รับความสนใจก็จะเลือนหายไปก่อนที่จะเก็บไว้ในระบบความจำระยะยาว ดังนั้น การเรียนรู้ที่ดีที่ต้องการจำให้ได้มาก ๆ ก็คือผู้เรียนต้องใจจดใจจ่อหรือเอาใจใส่ต่อบทเรียนนั้น ๆ ตั้งแต่เริ่มเรียนจนสิ้นสุดการเรียน เพราะบทเรียนนั้นจะผ่านเข้าไปในระบบความจำระยะสั้นและเก็บไว้ในระบบความจำระยะยาวต่อไป (กมลรัตน์ หล้าสว่างษ์, 2528)

ระบบความจำระยะยาว เป็นระบบความจำที่ถาวร ขนาดของความจุของระบบนี้ไม่จำกัด จะจำเท่าไรก็ได้ เราจำไปเรื่อย ๆ จนตลอดชีวิต ระยะเวลาความคงทนของความจำก็ไม่จำกัดเวลา เป็นความจำในรูปของถ้อยคำ ภาพและความหมาย การลืมที่เกิดขึ้นในระบบความจำระยะยาวเกิดจากสิ่งเร้าที่ผ่านเข้าสู่ระบบความจำระยะสั้นและระยะยาวของคนเราจะทิ้งร่องรอยสิ่งเร้านั้นในความทรงจำเรียกว่า รอยความทรงจำ (Memory Trace) โดยทูลวิงและแมดดิแกน (Tulving & Madigan, 1970; อ้างใน ชัยพร วิชชาวุธ, 2525) กล่าวว่า การลืมสิ่งที่เราเคยประสบมาก่อนแล้วจะเกิดขึ้นได้ 2 ลักษณะคือ

1. รอยความจำของประสบการณ์นั้น ๆ ได้เลือนหายไปจากสมองโดยไม่มีทางให้รื้อฟื้นขึ้นมาอีก ซึ่งความจำขึ้นอยู่กับ การเหลืออยู่ของรอยความจำ (Trace Dependent) หากไม่มีรอยความจำก็จะไม่สามารถรื้อฟื้นความจำนั้นขึ้นมาได้

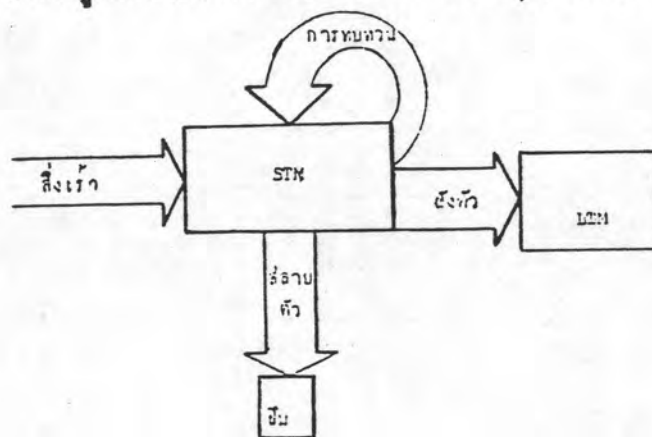
2. การลืมนั้นมิได้เกิดจากการลบหายไปของรอยความจำ รอยความจำยังคงอยู่ในสมองเพียงแต่ไม่สามารถรื้อฟื้นขึ้นมาเท่านั้น และการที่ไม่สามารถรื้อฟื้นก็เพราะการขาดสิ่งแทนที่

เหมาะในการรื้อฟื้นรอยความจำ ความจำแบบนี้จึงขึ้นอยู่กับสิ่งแฉะในการรื้อฟื้นความจำ (Cue Dependent) หากใช้รอยความจำไม่

ระบบความจำทั้ง 3 ที่กล่าวมานี้ แตกต่างกันที่ระยะเวลาของการรับรู้ แต่ระบบความจำ 2 ประการหลังคือ ความจำระยะสั้นและความจำระยะยาว เป็นความจำหลังการรับรู้ ดังนั้น ความจำที่คงทนถาวรมากที่สุดจึงเป็นระบบความจำแบบระยะยาว (Long-Term Memory) เพราะเป็นการรับรู้ตีความจากประสบการณ์เดิม ด้วยความเอาใจใส่ ตั้งใจของผู้เรียน ซึ่งควรทำให้เกิดขึ้นเสมอในการเรียนรู้ (กมลรัตน์ หล้าสงฆ์, 2528)

ทฤษฎีความจำสองกระบวนการ (Two-Process Theory of Memory)

ทฤษฎีความจำสองกระบวนการ ได้มีผู้สร้างทฤษฎีความจำเพื่ออธิบายกระบวนการต่าง ๆ ในระบบความจำระยะสั้นและระบบความจำระยะยาวหลายทฤษฎี ทฤษฎีเหล่านี้มีชื่อเรียกกันว่า ทฤษฎีความจำสองกระบวนการ (Two-Process Theory of Memory) มีอยู่ทฤษฎีหนึ่งเป็นที่สนใจของคนเป็นจำนวนมาก ทฤษฎีนี้สร้างโดยเอตคินสันและชิฟฟริน (Atkinson & Shiffrin, 1968) มีใจความว่า ความจำระยะสั้นเป็นความจำชั่วคราว สิ่งใดก็ตามถ้าอยู่ในระบบความจำระยะสั้นต้องได้รับการทบทวนตลอดเวลา มิฉะนั้นความจำสิ่งนั้นจะสลายตัวไปอย่างรวดเร็ว ในการทบทวนนั้น เราไม่สามารถทบทวนทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่ในระบบความจำระยะสั้น ดังนั้นจำนวนสิ่งที่เราจะจำได้จึงมีจำกัด เช่น ถ้าเป็นชื่อคน เราอาจทบทวนได้เพียง 3 ถึง 4 ชื่อในขณะหนึ่ง ๆ การทบทวนจะป้องกันไม่ให้ความจำสลายตัวไป และสิ่งใดก็ตามถ้าอยู่ในระบบความจำระยะสั้นเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน สิ่งนั้นก็จะมีโอกาสฝังตัวในความจำระยะยาวมากขึ้นถ้าเราจำสิ่งใดไว้ในระบบความจำระยะยาวสิ่งนั้นก็จะมีโอกาสฝังตัวในความจำตลอดไป (ชัยพร วิชาวุธ, 2525) ดังแผนภูมิที่ 5

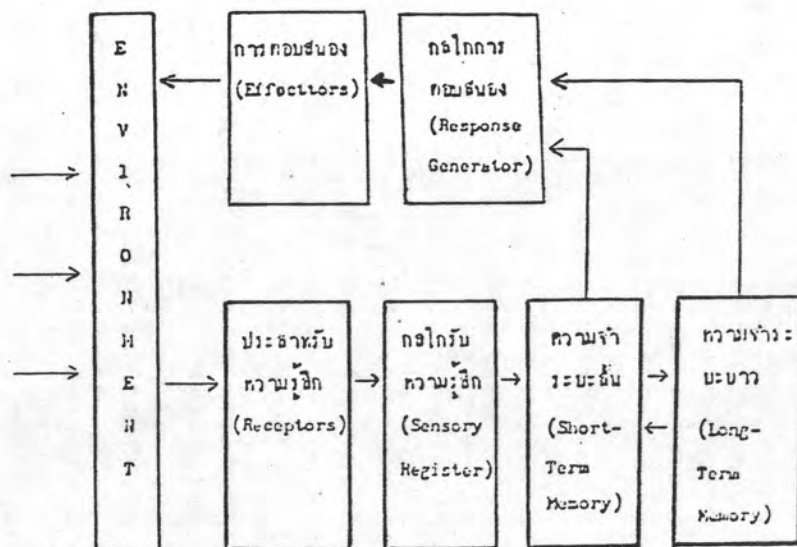

แผนภูมิที่ 5 แสดงทฤษฎีความจำสองกระบวนการของ Atkinson & Shiffrin 1968

ทฤษฎีกระบวนการสารสนเทศ (Information Processing Models)

กระบวนการข่าวสารเป็นพื้นฐานการแสดงความสามารถ ทฤษฎีนี้ใช้อธิบายการเรียนรู้และการจำ (Singer, 1980) คำว่า ข่าวสารมีความหมายเช่นเดียวกันกับสิ่งเร้า หรือข้อมูลซึ่งได้รับโดยประสาทรับความรู้สึกเฉพาะต่าง ๆ ข่าวสารดังกล่าว ได้แก่ รูป เสียงสัมผัส ความรู้สึกภายใน กลิ่นและรส และกระบวนการข่าวสารหมายถึง การดำเนินการที่ต่อเนื่องนับตั้งแต่การรับข่าวสาร การตีความหมายและสิ่งการ จนกระทั่งถึงการแสดงตอบต่อข่าวสารที่ได้รับนั้น ในการเรียนรู้ทักษะกีฬา การเล่นเกมหรือแข่งขันกีฬา ประสาทรับความรู้สึกที่สำคัญ ๆ ได้แก่ ประสาทรับความรู้สึกมองเห็น ประสาทรับ ความรู้สึกได้ยิน ประสาทรับความรู้สึกสัมผัสและประสาทรับความรู้สึกเหล่านี้ตลอดเวลา ข่าวสารที่ได้รับอาจเป็นการเคลื่อนไหวของคู่ต่อสู้ เพื่อนร่วมทีมและลูกบอล เสียงลูกบอลกระทบไม้แรกเกิดและพื้น ความมั่นคงในการจับไม้ ความรู้สึกเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของตนเองและอื่น ๆ ดังนั้นอาจจะกล่าวได้ว่าความสามารถในกระบวนการข่าวสารเป็นดัชนีกำหนดถึงความสามารถในการแสดงออกของนักกีฬา (ศิลาปชัย สุวรรณชาติ, ม.ป.ป.; เอกสารอัดสำเนา)

โครงสร้างของกระบวนการข่าวสารประกอบด้วย 5 หน่วยด้วยกัน คือ ความจำ ความรู้สึก กลไกการรับรู้ ความจำระยะสั้น ความจำระยะยาว และกลไกกำเนิดการตอบสนอง ดังแผนภูมิที่ 6

แผนภูมิที่ 6 แสดงทฤษฎีกระบวนการสารสนเทศ

ข่าวสารหรือสิ่งเร้าทั้งหลายจากสิ่งแวดล้อมภายนอกที่มาสัมผัสประสาทรับความรู้สึก (Sense Receptor) จะถูกบันทึกไว้ในความจำความรู้สึก (Sensory Memory) ซึ่งมีความสามารถในการจำไม่จำกัด แต่มีระยะเวลาสั้นเพียงครึ่งวินาทีเท่านั้น ข่าวสารที่ได้รับจะเป็นข้อมูลดิบที่ยังไม่ได้มีการแปลความหมายแต่อย่างใด เช่นภาพทั้งหมดที่นักกีฬามองเห็นอยู่ในความจำความรู้สึกนี้ ถ้าไม่ได้มีการกระบวนการขั้นต่อไป ข่าวสารจะถูกสลับเปลี่ยนในเวลาอันสั้น ข่าวสารจะถูกส่งต่อไปยังกลไกการรับรู้ (Sensory Register) ซึ่งอวัยวะส่วนนี้ทำหน้าที่สำคัญ 2 ประการด้วยกัน คือ การจำรูปแบบ (Pattern Recognition) และเลือกความตั้งใจต่อสิ่งเร้า (Attention) กระบวนการทั้ง 2 ดำเนินไปพร้อม ๆ กัน การจำรูปแบบจะทำให้ข่าวสารดิบอันใหม่ที่ได้รับจากประสาทรับความรู้สึกมีความหมายในการเปรียบเทียบข่าวสารที่ได้รับกับข่าวสารที่เก็บไว้ในความจำระยะยาว ทำให้ผู้เรียนหรือนักกีฬาตีความหมายว่าสิ่งเร้าคืออะไร เช่น การรู้ว่าคู่ต่อสู้กำลังเคลื่อนไหว ลูกบอลลอยมาในอากาศและลูกบอลกระทบพื้น เป็นต้น เพื่อเตรียมที่จะตอบสนองต่อไป และถ้าข้อมูลที่เข้ามาใหม่นี้ได้เคยถูกบันทึกไว้ในความจำระยะยาวมาก่อนแล้วก็จะเกิดการตอบสนองทันที เนื่องจากข่าวสารที่ปรากฏอยู่ในความจำความรู้สึกนั้นมีมากมาย นักกีฬาจะต้องรู้จักการเลือกความตั้งใจต่อสิ่งเร้าที่มีความเหมาะสมที่สุดจะทำให้การแสดงออกได้ผลดีและไม่สนใจกระบวนการข่าวสารอื่นที่ไม่มีความหมาย ถ้าข้อมูลที่เข้ามาใหม่นี้ไม่เคยถูกบันทึกไว้ในความจำระยะยาวเลยจะถูกส่งผ่านต่อไปยังความจำระยะสั้น (Short-Term Memory) ซึ่งเป็นหน่วยงานของความจำ (Working Memory) ทำหน้าที่ความจำขั้นต้นเกี่ยวกับข้อมูลที่ส่งมา หรือระลึกความจำที่เก็บไว้ในความจำระยะยาวเพื่อเป็นส่วนสำคัญในการตัดสินใจการตอบสนอง ความจำในหน่วยความจำระยะสั้นนี้มีปริมาณจำกัดประมาณ 7 หน่วย และระยะเวลาสั้นประมาณ 30 วินาที ก็จะมีการลืม การที่จะจำได้มากกว่าข้อจำกัดได้จะต้องมีการทบทวน มีการใช้กลยุทธ์ (Strategy) เพื่อให้จำได้นานและส่งต่อไปยังความจำระยะยาว ตัวอย่างเช่น การเรียนการเสิร์ฟเทนนิส การเดินร่ำและยิมนาสติก ซึ่งประกอบด้วยการเล่นไหว้ที่ต่อเนื่องหลาย ๆ ส่วน จำเป็นที่จะต้องมีการทบทวนและการใช้กลยุทธ์เพื่อให้นักเรียนจำการเคลื่อนไหวได้เร็วและมีทัศนคติอย่างมีประสิทธิภาพ การรับรู้ถึงความสามารถของคู่ต่อสู้ ความสำคัญของการแข่งขัน และความคาดหวังของนักกีฬา จะถูกส่งมายังความจำระยะสั้นนี้ด้วย เป็นสาเหตุทำให้เกิดความตื่นเต้นวิตกกังวล ซึ่งจะเป็นผลเสียต่อการแสดงความสามารถ ดังนั้น นักกีฬาจึงต้องรู้จักใช้กลยุทธ์ (Strategy) ความคุมความตื่นเต้น (ศิลปะชัย สุวรรณชาติ, ม.ป.ป.; เอกสารอัดสำเนา)

จากความจำที่บันทึกไว้ในความจำระยะสั้นจะถูกส่งไปยังความจำระยะยาว (Long-Term Memory) จากนั้นเมื่อข้อมูลใหม่ผ่านการวิเคราะห์เปรียบเทียบแล้วจะถูกส่งไปที่ตัวเริ่มการตอบสนอง (Response Generator) ปริมาณของความจำในขั้นนี้ไม่จำกัด และเก็บไว้ได้

นาน การที่จะเรียกความจำที่เก็บไว้ไปใช้ในกระบวนการข่าวสารที่กลไกการรับรู้ และความจำระยะสั้นได้รวดเร็วจะต้องมีการบันทึกข่าวสารอย่างมีระบบ ไม่เช่นนั้นจะทำให้เสียเวลาในการเลือก ค้นหา เป็นผลให้มีการตอบสนองที่ล่าช้าในสถานการณ์ที่ศึกษา ความจำที่บันทึกไว้ในความจำระยะสั้น ได้แก่ โปรแกรมการเคลื่อนไหว วิธีการเล่น ข้อมูลของคู่ต่อสู้ ประสบการณ์ ความรู้สึก ทัศนคติ และอื่น ๆ

ในการที่จะแสดงทักษะได้ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ จะต้องมีการเลือกโปรแกรมการเคลื่อนไหวที่เหมาะสม ซึ่งเกิดขึ้นในความจำระยะสั้น แล้วโปรแกรมนั้นจะถูกส่งต่อไปยังกลไกกำเนิดการเคลื่อนไหว (Response Generator) เพื่อเลือกกล้ามเนื้อที่เหมาะสมในการปฏิบัติกิจกรรม จากนั้นกลไกการเคลื่อนไหวก็นำคำสั่งในรูปของกระแสประสาทไปยังกล้ามเนื้อที่ได้คัดเลือกไว้แล้ว ทำให้การเคลื่อนไหวเกิดขึ้น ในขณะเดียวกันก็จะส่งสำเนาคำสั่งการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อไปยังศูนย์เปรียบเทียบเพื่อเปรียบเทียบกับผลย้อนกลับ (Feedback) ที่เกิดขึ้นจากประสาทรับความรู้สึก ทำให้มีการปรับปรุงโปรแกรมการเคลื่อนไหวให้มีประสิทธิภาพ เพื่อใช้ในโอกาสต่อไป (คิลบิชัย สุวรรณชาติ, ม.ป.ป.; เอกสารอัดสำเนา)

พัฒนาการการเรียนรู้ทักษะ

ฟิทท์ และพอสเนอร์ (Fitt and Posner, 1967; quoted in Singer, 1980) และฮันต์ อัดชู (ม.ป.ป.) ได้แบ่งพัฒนาการของการเรียนรู้ทักษะออกเป็น 3 ชั้น คือ

1. ชั้นความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Stage) เป็นขั้นที่ผู้เรียนต้องศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักและวิธีการของทักษะที่เรียน การฝึกหัดในช่วงนี้จึงมีความผิดพลาดเกิดขึ้นเป็นอย่างมาก จะเป็นการเรียนรู้ทักษะเพียงให้เข้าใจว่าทักษะนั้นเป็นอย่างไร และจะอย่างไร จึงจะบรรลุเป้าหมายซึ่งเป็นขั้นตอนใหญ่ ๆ ยังไม่ถึงรายละเอียดทีเดียว ขั้นตอนนี้จะต้องค่อย ๆ ทำตามลำดับของทักษะนั้นเป็นขั้นเป็นตอน ระยะเวลาการสอนด้วยวาจาและการแสดงให้ดูจะให้ผลมาก และการที่ให้ผู้เรียนเห็นอะไรมา ๆ ก็จะได้ผลมากเหมือนกัน เช่น แสดงให้ดู ภาพยนตร์ รูปภาพ ฯลฯ ในขั้นนี้ประสาทตาจะช่วยได้มาก รองลงมาก็คือ ประสาทรับความรู้สึกทั้งหลายและประสาทรับความรู้สึกสั่งเร้าภายนอกจะเป็นผลย้อนกลับให้กับผู้เรียนได้เป็นอย่างดี

2. ชั้นการเชื่อมโยง (Associative Stage) เป็นขั้นที่ต่อจากชั้นความรู้ความเข้าใจคือ ผู้เรียนได้นำเอาหลักและวิธีการจากขั้นที่ 1 มาฝึกเพื่อหาความชำนาญในขั้นนี้ จำนวน

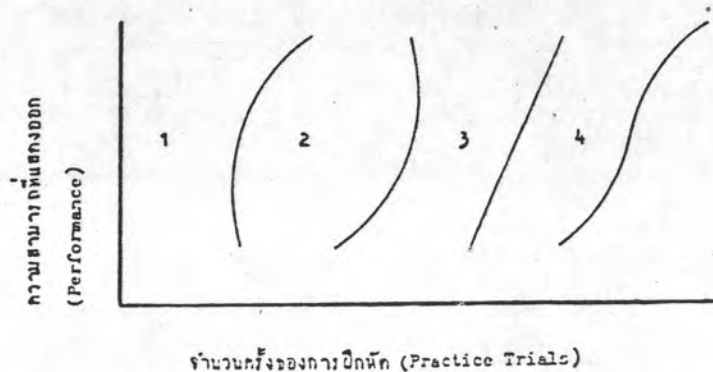
ความผิดพลาดจะเริ่มลดน้อยลงกว่าการเรียนรู้ในขั้นแรก แต่ความคงที่ของทักษะก็ยังมีไม่มากนัก ขั้นนี้ทักษะใหม่ ๆ จะเริ่มเกิดขึ้น ทักษะใหม่ ๆ นี้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงจากเดิมในขั้นตอนต้น จะเริ่มเปลี่ยนเป็นแบบใหม่ คือ ทักษะเดิมนั้นจะเริ่มเปลี่ยนไป ความคลาดเคลื่อน ความผิดพลาดจะเริ่มถูกกำจัดออกไปในขั้นนี้มากขึ้น ในขั้นนี้ระบบประสาทที่จะเป็นตัวควบคุมการป้อนกลับ (Feedback Control) นั้นจะได้แก่ระบบประสาทรับความรู้สึกภายใน (Proprioceptive) และกระแสประสาทที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหว (Motor Tract Impulse) และระบบประสาทจะส่งไปยังกล้ามเนื้อมากขึ้น และมีสาขาเพิ่มขึ้น ระบบประสาทเกี่ยวกับความรู้สึกจะมีสาขาเพิ่มขึ้นในเปลือกชั้นนอกของสมอง (Cortex) เพื่อจะทำให้การรับรู้เกี่ยวกับเคลื่อนไหวดีขึ้นนั่นเอง อย่างไรก็ตาม ขั้นนี้ก็ยังมีทักษะไม่ถึงขนาดดีเลิศ (Well-organized skill) เพียงแต่จัดลำดับขั้นตอนของทักษะและเริ่มจะกระทำต่อเนื่องกันเท่านั้น

3. ขั้นอัตโนมัติ (Autonomous Stage) ซึ่งเป็นขั้นที่ต่อจากขั้นที่ 2 กล่าวคือเมื่อผู้เรียนได้ฝึกหัดจนเกิดความชำนาญทักษะนั้นก็จะเป็นสิ่งที่ติดจนเป็นนิสัยและสามารถที่จะแสดงออกได้โดยไม่ต้องคิดถึงหลักและวิธีการที่เป็นพื้นฐานอีกต่อไป ดังนั้นจึงช่วยลดขั้นตอนของความคิด การกระทำ และพลังงานที่ไม่จำเป็น ลักษณะของพัฒนาการในขั้นนี้ก็คือ ผู้เรียนมีมาตรฐานของทักษะหรือมีความสม่ำเสมอ และความคงที่ของระดับความสามารถ ผู้เรียนจะไม่คิดว่าจะทำอะไรเป็นขั้นตอนอีก พอคิดจะทำและเมื่อเริ่มทำแล้วทักษะนั้นจะถูกกระทำโดยอัตโนมัติ โดยไม่ต้องคิดเลย ความรวดเร็ว ความแม่นยำ ความสม่ำเสมอ และความแน่นอนของทักษะจะเกิดขึ้นทันที

ขั้นตอนในการถ่ายทอดการเรียนรู้ ขั้นความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Stage) จะถ่ายทอดไม่ได้มากนัก แต่ขั้นการเชื่อมโยง (Associative Stage) นั้นจะถ่ายทอดได้มากที่สุด พอผู้เรียนฝึกไปถึงขั้นอัตโนมัติแล้ว จะแก้ไขทักษะนั้นจะลำบากมาก ฉะนั้น การฝึกควรจะฝึกให้ถูกวิธีตั้งแต่แรก และถ้าจะมีทักษะใดที่เกี่ยวข้องหรือคล้าย ๆ กัน ก็ฝึกเสียในขั้นการเชื่อมโยง (Associative Stage) ถ้าทักษะนั้นเรียบร้อยดีแล้วก็พยายามฝึกให้ถึงขั้นอัตโนมัติ (Autonomous Stage) การฝึกทักษะ ของนักกีฬาต้องพยายามฝึกให้ถึงขั้นอัตโนมัติเช่นกัน และถ้านักกีฬามีทักษะที่ติดเป็นนิสัยแล้วจะแก้มันควรจะคิดแก้ไขว่าเมื่อเขามีความถนัดอย่างนี้ทำอย่างไรจึงจะใช้ความถนัดที่เขา มีอยู่ให้เกิดประโยชน์มากที่สุดหรือแก้ไขเพียงเล็กน้อยเท่านั้น อย่าแก้ไขมาก ถ้าแก้ไขมากแล้วจะทำให้ทักษะของผู้นั้นตกลงไปเลย (อนันต์ อัฐ, ม.ป.ป.)

โค้งการเรียนรู้ (Learning Curve)

ในการเรียนรู้ทักษะ โดยทั่วไปพัฒนาการของการเรียนรู้หรือความก้าวหน้าในการเรียนรู้ สามารถวัดและบันทึกการเปลี่ยนแปลงความสามารถที่แสดงออก (Performance) แต่ละครั้ง กับจำนวนครั้งของการฝึกหัด (Practice Trials) ซึ่งสามารถแสดงในรูปของโค้งการเรียนรู้ได้ (Learning Curve) (Singer, 1980) และโดยทั่วไปโค้งการเรียนรู้มีอยู่ 4 ลักษณะด้วยกัน (ศิลป์ชัย สุวรรณชาติ, 2523) ดังแผนภูมิที่ 7

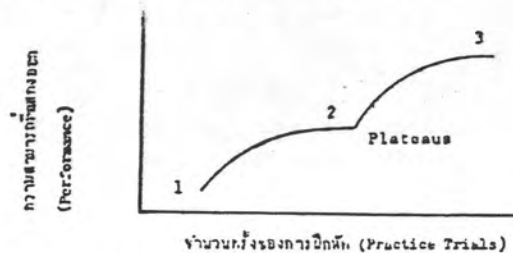
แผนภูมิที่ 7 แสดงภาพโค้งของการเรียนรู้ (Learning Curve) ลักษณะต่าง ๆ

1. โค้งลักษณะตอนปลายต่ำ (Negative Accelerated Curve) แสดงให้เห็นว่า ได้มีการพัฒนาการสูงในระยะตอนต้นของการฝึกหัดและพัฒนาการได้ลดลงไปในการฝึกหัดครั้งต่อไป อาจจะกล่าวได้ว่าทักษะที่กำลังเรียนรู้อยู่นั้นค่อนข้างง่ายและผู้เรียนประสบความสำเร็จในตอนแรก เมื่อระดับทักษะสูงขึ้น พัฒนาการจะลดลงอย่างรวดเร็ว
2. โค้งลักษณะตอนปลายสูง (Positive Accelerated Curve) แสดงให้เห็นว่า มีพัฒนาการต่ำในตอนแรก ๆ มีพัฒนาการสูงในการฝึกหัดต่อไป และไม่ได้มีที่กล่าวว่าจะลดต่ำลงจากรูปนี้ อาจจะเป็นการแสดงให้เห็นถึงการฝึกหัดที่มีจำนวนครั้งน้อย ลักษณะของโค้งจึงสูงขึ้นเรื่อย ๆ
3. โค้งลักษณะเส้นตรง (Linear Curve) โค้งการเรียนรู้ที่มีลักษณะนี้จะหาได้ยากมาก จากรูปแสดงว่า ความสามารถที่แสดงออกเพิ่มขึ้นเป็นสัดส่วนโดยตรงกับจำนวนครั้งของการฝึกหัด
4. โค้งลักษณะรูปตัว "S" (S-Shaped Curve) แสดงให้เห็นว่าการฝึกหัดตอนแรก ๆ ผู้เรียนมีพัฒนาการต่ำ ต่อมาพัฒนาการได้สูงขึ้นเกือบมีลักษณะเป็นเส้นตรง และได้ลดลงในตอนท้าย

โค้งการเรียนรู้ลักษณะนี้ได้รวมลักษณะทั้ง 3 ลักษณะของโค้งการเรียนรู้ได้กล่าวมาแล้ว

ระดับราบของพัฒนาการการเรียนรู้ทักษะ (Plateaus)

ระดับราบของพัฒนาการการเรียนรู้ทักษะเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อระดับความสามารถ (Performance) ได้พัฒนาถึงจุด ๆ หนึ่ง จากนั้นก็หยุดชะงักอยู่กับที่ อาจจะชั่วระยะเวลาสั้น ๆ หรือบางครั้งอาจจะนาน ถึงแม้ว่าจะยังคงได้รับฝึกหัดอยู่อย่างสม่ำเสมอตามปกติก็ตาม ทั้งนี้อาจมีสาเหตุมาจากความแตกต่างระหว่างบุคคล ชีตความสามารถทางสภาพทางร่างกาย ระดับทักษะที่เรียนยากขึ้น ผู้เรียนขาดแรงจูงใจ ขาดสมาธิ ขาดความตั้งใจ ตลอดจนระดับของการตั้งความหวัง ซึ่งระดับราบของการเรียนรู้ทักษะ (Plateaus) สามารถวัดและบันทึกการเปลี่ยนแปลงความสามารถที่แสดงออก (Performance) แต่ละครั้งกับจำนวนครั้งของการฝึกหัดได้ด้วยโค้งการเรียนรู้ (Learning Curve) (Singer, 1980) ดังแผนภูมิที่ 8

แผนภูมิที่ 8 แสดงระดับราบของพัฒนาการการเรียนรู้ทักษะ

จากแผนภูมิที่ 8 เมื่อพัฒนาการเริ่มจากจุด 1 ไปจุด 2 พัฒนาการเริ่มช้าลง ซึ่งเรียกว่าเกิดระดับราบของพัฒนาการการเรียนรู้ทักษะ (Plateaus) คือ พัฒนาการที่จะเป็นไปอย่างช้า ๆ แต่เมื่อพ้นระยะนี้ไป พัฒนาการก็จะเป็นไปอย่างรวดเร็วอีกครั้งหนึ่ง โดยทั่วไปปรากฏการณ์ดังกล่าวนี้อาจจะไม่เกิดขึ้นบ่อยนัก แต่บางครั้งเราก็อาจจะพบปรากฏการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้น ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับลักษณะของความยากง่ายของงาน สิ่งแวดล้อมและตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ

การเรียนรู้และกลไกของความจำ (Learning and Mechanism of Memory)

การเรียนรู้และความจำนี้จะเกี่ยวข้องกันจนแยกจากกันไม่ได้ (ประวิทย์ สุนทรสิมะ, 2522) ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของฮันด์ อัดซู (ม.ป.ป.) ที่กล่าวว่า ความจำมีความสัมพันธ์อันใกล้ชิดกับการเรียนรู้เลยทีเดียว ความสามารถในการเรียนรู้นั้นจะต้องอาศัยจำ (Memory) ความจำนั้นเป็นการบันทึกข้อความต่าง ๆ ลงในสมองของเราในชั่วขณะใดขณะหนึ่ง อาจจะเป็น

ระยะเวลาสั้น ๆ หรือใช้เวลาอันสั้นก็ได้การเรียนรู้และการจำ (Learning-Memory) มักจะไปด้วยกันเสมอ ซึ่งการจำการเรียนรู้ทักษะ (Learning Memory Skill) ต้องใช้การจำระยะยาว (Long-Term Memory) ช่วยในการเรียนรู้และการจำในช่วงเวลาสั้น (Short-Term Memory) จะก่อให้เกิดกิจกรรมภายในเซลล์ประสาท แต่เมื่อใดความจำที่อยู่ได้นาน (Long-Term Memory) จะเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภายในสมอง (ประวิทย์ สุนทรสิมะ, 2522)

กลไกความจำเกี่ยวกับความรู้สึก (Mechanism of Sensory Memory)

ความจำความรู้สึกเกี่ยวข้องกับการเก็บเอาความรู้สึกต่าง ๆ ที่ไปถึงอาณาเขตของความรู้สึกบนซีรีบรัม คอเทค (Cerebrum Cortex) ภายในสมอง โดยใช้เวลาเพียงส่วนหนึ่งของวินาที และความรู้สึกนี้จะถูกเก็บไว้ชั่วคราว เพื่อที่จะเลือกสรรเอาไว้หรือทิ้งไปไม่ยอมรับก็ได้ เช่น เราขับรถยนต์ไปตามถนน เราจะเห็นภาพสองข้างทางของถนนและได้ยินเสียงต่าง ๆ อิมพัลส์ (Impulse) ของการได้ยินก็จะผ่านไปตามทางเดินของเส้นประสาทโดยเฉพาะแต่ละอัน แล้วก็ผ่านไปยังซีรีบรัม คอเทค ทั้งหมดนี้เป็นอิมพัลส์ทางกายภาพที่บรรจุเข้าไปยังซีรีบรัม คอเทค จาก การได้รับความรู้สึกต่าง ๆ ขณะที่เราขับรถยนต์ไป จะมีความรู้สึกอยู่ส่วนนิดเดียวที่เราอาจจะเลือกสรรเก็บเอาไว้เพื่อใช้ในกระบวนการต่อไป ความจำเกี่ยวกับความรู้สึกนี้ (Sensory Memory) เราอาจจะกล่าวได้ว่า เป็นขั้นตอนแรกของการลำดับเหตุการณ์ของความจำทั้งหมด (ประวิทย์ สุนทรสิมะ, 2522)

กลไกของความจำในช่วงเวลาสั้น (Mechanism of Short Term Memory)

ในเรื่องของความจำเกี่ยวกับความรู้สึก (Sensory Memory) อิมพัลส์ (Impulse) จะผ่านไปตามทางเดินของเส้นประสาทของการรับความรู้สึกไปยังอาณาเขตของการรับความรู้สึกบนซีรีบรัม คอเทค (Cerebrum Cortex) ส่วนมากแล้วเมื่อการกระตุ้นที่ก่อให้เกิดความรู้สึกไม่มีหรือหยุดลง ก็จะไม่มีอะไรบังเกิดขึ้นต่อไป แต่ถ้ามีการเลือกสรรความรู้สึกที่ได้มาเก็บเอาไว้เพื่อนำมาใช้ในกระบวนการอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไปแล้วละก็ ความรู้สึกนั้นจะถูกเก็บไว้ที่อาณาเขตที่มีส่วนร่วม (Association Areas) บนซีรีบรัม คอเทค โดยใช้เวลาเพียง 2-3 วินาทีเท่านั้นและการที่จะเก็บความรู้ไว้ได้จะต้องอาศัยการส่งสะท้อนกลับของอิมพัลส์ (Reverberating Circuit) ตามธรรมดาอิมพัลส์ที่นำความรู้ตามที่กล่าวจะวิ่งผ่านไปมาตามทางเดินเส้นประสาทที่มาต่อกันหลายช่วง ย่อมจะเริ่มอ่อนลงหรือถูกขยี้ยั้งให้หยุดไม่ให้มาต่อไปยังไซแนปส์ (Synapse) ต่อ ๆ ไปอีก ความรู้ที่นั้นจะค่อย ๆ เลือนหายไป เช่นถ้ามีใครมาแนะนำเพื่อนให้เรารู้จัก ชื่อของ

เพื่อนผู้นั้นจะถูกยึดไว้โดยการส่งสะท้อนกลับของอิมพัลส์ โดยใช้เวลาเพียงสองสามวินาที และถ้าเราไม่พบเพื่อนคนนั้นอีกเลยหรือไม่คิดถึงเพื่อนคนนั้นอีก อิมพัลส์นั้นจะอ่อนลงและเราจะจำชื่อผู้นั้นไม่ได้อีก หรือมีการแนะนำเพื่อนหลาย ๆ คนให้เรา รู้จักโดยเร็ว ความรู้ที่ได้รับเพิ่มเติมมาคราวหลัง ๆ อาจจะไปยับยั้งความรู้ที่ได้มาครั้งแรก ๆ ก็จะมีผลทำให้เราลืมชื่อเพื่อนที่ถูกแนะนำคนแรกอีกได้เหมือนกัน อาณาเขตของความจำช่วงสั้น (Localization of Short-Term Memory) จะอยู่ในพรีฟรอนทอล (Prefrontal Areas) (ประวิทย์ สุนทรสิมะ, 2522)

กลไกของความจำในช่วงเวลายาว (Mechanism of Long Term Memory)

การที่จะเก็บความรู้ไว้ให้ได้นานนั้น จะต้องมีการเสริมความจำในช่วงเวลาสั้นเข้าไปในสมองบ่อย ๆ ครั้ง ตัวอย่างเวลาเราได้ยินชื่อคน เราก็จะจำชื่อนั้นได้ แต่ถ้าเราได้รับคำบอกเล่าชื่อนั้นบ่อยครั้ง นั่นคือ หมายถึงทางเดินของเส้นประสาทถูกกระตุ้นซ้ำอยู่เรื่อย ๆ ก่อให้เกิดการส่งสะท้อนกลับของอิมพัลส์ (Reverberating Circuit) เพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ มีผลทำให้มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านฟิสิกส์หรือทางด้านเคมีที่ไซแนปส์ (Synapse) ของทางเดินประสาทนั้น จนทำให้อิมพัลส์ที่ผ่านไปจะไม่อ่อนลง และไม่สามารถจะถูกยับยั้งได้ ฉะนั้น จะมีอิมพัลส์วิ่งต่อเนื่องไปเรื่อย ๆ ในช่วงเวลานาน (ประวิทย์ สุนทรสิมะ, 2522)

การแยกสมอง (Split-Brain Operation)

การแยกสมอง (Split-Brain Operation) ซึ่งในสมองมีสองซีกโดยเฉพาะที่เซรีบรัม (Cerebrum) สมองแยกเป็นสองซีกอย่างชัดเจนคือ เซรีบรัมซีกซ้ายและเซรีบรัมซีกขวา เซรีบรัมทั้งสองซีกติดต่อกันโดยมีใยประสาทเชื่อมโยง เรียกว่า คอร์ปัส แคลโลซัม (Corpus Callosum) (ชัยพร วิชชาวุธ, 2525)

การตัดคอร์ปัสแคลโลซัมให้ขาดเพื่อแยกเซรีบรัมซีกซ้ายกับซีกขวาออกจากกัน ทำให้สมองทั้งสองซีกไม่อาจติดกันได้ และจะต่างฝ่ายต่างทำหน้าที่ของตน ถ้าซีกซ้ายมีประสบการณ์อย่างใด ความจำก็จะอยู่ในซีกซ้ายนั้น ซีกขวาไม่อาจจะรู้ได้ และถ้าซีกขวามีประสบการณ์อย่างใด ความจำก็จะอยู่ในสมองซีกขวานั้น ซีกซ้ายไม่อาจจะรู้เช่นกัน (Sperry, 1964 ; อ้างถึงในชัยพร วิชชาวุธ, 2525) ถ้าเราตัดคอร์ปัส แคลโลซัม เพื่อแยกสมองออกจากกัน สิ่งที่เกิดขึ้นคือ เราจะมีส่วนสมองแต่ละสมองทำหน้าที่อย่างเป็นเอกเทศ สมองซีกหนึ่งรู้สึกรับรู้ จำและคิดอย่างหนึ่ง ส่วนอีกซีกหนึ่งจะรู้สึกรับรู้ จำและคิดอีกอย่างหนึ่ง ในกายเดียวกันนั้นมีจิตสองจิตซึ่งตรงกับคำกล่าวของ

สเพอร์รี่ (Sperry, 1960 ; quoted in Engelman, 1980) ได้กล่าวว่า การแยกสมองในส่วน เซรีบรัม (Cerebrum) ออกเป็นสองส่วน คือ ซีกซ้ายและซีกขวา จะแยกความจำในกิจกรรมต่าง ๆ ออกจากกัน สมองซีกซ้ายจะเก็บความจำเกี่ยวกับภาษาพูด ภาษาเขียน ทักษะการจำตัวเลข ทักษะทางวิทยาศาสตร์ และการคิดเกี่ยวกับการใช้เหตุผลต่าง ๆ ส่วนสมองซีกขวาจะเก็บความจำเกี่ยวกับ ความคิด จินตนาการ (Imagination) การหยั่งรู้ (Insight) การรับรู้ทางศิลปะ-ดนตรี การรับรู้ภาพขนาดสามมิติ (Three-dimensional Forms) และการจำเกี่ยวกับจินตนาภาพทางจิตใจ (Mental Images)

สมองซีกซ้ายและซีกขวาของคนเก็บความจำไว้ต่างกัน ความจำเกี่ยวกับภาษาเก็บในสมองซีกซ้าย ส่วนสมองซีกขวาเก็บความจำที่ไม่เกี่ยวกับภาษา หากเราเอาดินสอวางในมือขวาหรือฉายคำว่า "ดินสอ" เข้าไปในสมองซีกซ้าย ผู้รับการทดลองจะตอบได้ทันทีว่า "ดินสอ" แต่ถ้าเอาดินสอวางในมือซ้ายหรือฉายคำว่า "ดินสอ" เข้าไปในสมองซีกขวา ผู้รับการทดลองจะตอบด้วยคำพูดไม่ได้ว่าคืออะไร (Gazzaniga, 1967; อ้างถึงใน ชัยพร วิชชาวุธ, 2525)

วิธีการฝึกทางใจ (Techniques of Mental Practice)

เซจ (Sage, 1984) กล่าวว่า การฝึกทางใจ สามารถที่จะใช้ฝึกได้ทันทีในขณะที่แสดงทักษะ หรือระหว่างแสดงทักษะนั้นหรือหลังจากแสดงทักษะการเรียนรู้แล้วก็ได้ ซึ่งจะต้องใช้กลยุทธ์บางอย่างอย่างน้อย 2 อย่างในการฝึกทางใจ ก็คือ ประการแรกผู้เรียนจะต้องมีสมาธิ (Focus On) อยู่กับทักษะหรืองานที่จะกระทำในขณะนั้น ประการที่สอง ผู้เรียนจะต้องสามารถมองเห็นภาพการเคลื่อนไหว (Movement) ที่ถูกต้องที่จะปฏิบัติซึ่งคล้ายกับฟิล์มสคริป (Film-Skrip) ภาพถ่ายของผู้เรียนที่อยู่ในใจ ซึ่งวิธีการทั้ง 2 อย่างนี้เป็นกลยุทธ์สำคัญของเกมการแข่งขันกีฬาต่าง ๆ ที่ใช้ในการฝึกซ้อมหรือขณะแข่งขัน ยกตัวอย่างเช่น นักกีฬาเบสบอลสร้างภาพในใจว่าจะทำอย่างไรถ้าลูกเบสบอลเข้ามาหาตัวเราอย่างทันทีทันใดหรือนึกถึงภาพเพื่อนในทีม หรือคู่ต่อสู้ของเราในกีฬาเบสบอลซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ เราจะต้องสร้างภาพในใจ (Imagery) ไว้ล่วงหน้าก่อนที่จะขว้างลูกบอลออกไป หรือก่อนที่ลูกเบสบอลจะลอยมาหาเรา เป็นต้น

กลยุทธ์ในการเรียนรู้ทักษะการเคลื่อนไหว (Learning Strategy)

กลยุทธ์ในการเรียนรู้ทักษะมีหลายรูปแบบที่สามารถช่วยทำให้การเรียนรู้ทักษะดำเนินไปอย่างรวดเร็ว ทำให้มีการจำทักษะนั้นเป็นเวลานาน และสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง

ข้อในอนาคตได้อีกด้วย กุศโลบายดังกล่าวนี้ได้แก่วิธีจินตนาภาพ (Imagery) การพูดเป็นจังหวะ (Rhythmic Verbalization) การกำหนดตัวแทน (Labeling) การจับกลุ่ม (Chunking) และการถ่ายโยงข้อความ (Paraphrasing) (ศิลปชัย สุวรรณชาติ, 2527)

จินตนาภาพ (Imagery)

เป็นความสามารถที่สร้างภาพการเคลื่อนไหวในใจ ช่วยทำให้การแสดงทักษะจริงมีประสิทธิภาพสูง ถ้าภาพในใจที่สร้างขึ้นมีความแจ่มแจ้ง ชัดเจน และมีชีวิตชีวาจะทำให้การแสดงความสามารถสูงยิ่งขึ้น จินตนาภาพนั้นว่าเป็นกุศโลบายที่ทำให้มีการจำทักษะเป็นเวลานาน ทั้งนี้เพราะลักษณะธรรมชาติของการบันทึกความจำด้วยภาพมีความคงทนอยู่ได้นาน (Singer, 1982; quoted in Suwanthada, 1985)

ในการฝึกจินตนาภาพ ผู้เรียนจะต้องสร้างภาพของทักษะนั้น โดยเริ่มจากส่วนสุดท้ายหรือจุดหมายของทักษะก่อน แล้วย้อนกลับไปสู่ส่วนเริ่มต้น และมีความรู้สึกเป็นส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย เคลื่อนไหวตามไปด้วย ต่อจากนั้นจึงลงมือแสดงทักษะจริง การสร้างภาพในใจอาจทำได้ในขณะหลับตาหรือลืมตา ในการฝึกครั้งแรก ๆ ควรหลับตาเพราะทำให้มีสมาธิมากขึ้น เมื่อสามารถสร้างภาพในใจได้ชัดเจนแล้ว ผู้เรียนจึงฝึกการสร้างภาพในใจขณะลืมตา นอกจากการสร้างภาพของตนเอง (Internal Imagery) แสดงทักษะในใจแล้ว การสร้างภาพของผู้อื่นใจ (External Imagery) เช่น ครูหรือตัวอย่างที่ดีก็เป็นอีกวิธีหนึ่ง ซึ่งวิธีนี้เหมาะสำหรับผู้หัดใหม่ (ศิลปชัย สุวรรณชาติ, 2527)

การพูดเป็นจังหวะ (Rhythmic Verbalization)

กุศโลบายนี้ ทำได้โดยผู้เรียนนับเสียงดังควบคู่กับการเคลื่อนไหวแต่ละส่วนเพื่อทำให้การเคลื่อนไหวต่าง ๆ มีความสัมพันธ์และต่อเนื่องกันเป็นอย่างดี วิธีการพูดเป็นจังหวะนี้ทำให้ผู้เรียน มีความตั้งใจต่อสิ่งเร้าที่มีความสำคัญ สามารถควบคุมจังหวะการแสดงทักษะ และมีสมาธิในการทำงานอย่างต่อเนื่องกันของทักษะส่วนต่าง ๆ (Anshel & Singer, 1980; quoted in Suwanthada, 1985)

การกำหนดตัวแทน (Labeling)

ผู้เรียนกำหนดตัวแทนการเคลื่อนไหวที่มีความหมายด้วยคำพูดหรือตำแหน่งตัวแทนของการเคลื่อนไหวอาจเป็นส่วนของหน้าปัดนาฬิกา เช่น เข็มแสดงเวลาต่าง ๆ หรือจำนวนองศาของวงกลม หรือการนับที่คงที่เพื่อกำหนดระยะทางการเคลื่อนไหว

ตัวอย่างการฝึกกอล์ฟโยกโยกนี้ได้แก่ การเสิร์ฟลูกเทนนิส โดยปกติการเสิร์ฟเทนนิสมีอยู่ 3 ลักษณะด้วยกันคือ การเสิร์ฟตรง (Flat Serve) การเสิร์ฟหัด (Slice Serve) และการเสิร์ฟหมุน (Spinning Serve) เมื่อเทียบกับเวลาต่าง ๆ ของนาฬิกาแล้ว จุดที่ไม้เทนนิสกระทบลูกในการเสิร์ฟตรง อยู่ที่ตำแหน่งเวลาเที่ยงตรงจุดกระทบลูกในการเสิร์ฟหัด อยู่ที่ตำแหน่งบ่ายโมงตรง และจุดกระทบลูกสำหรับการเสิร์ฟหมุนอยู่ที่ตำแหน่ง 11 นาฬิกา (ศิลปะชัย สุวรรณชาติ, 2527)

การจัดกลุ่ม (Chunking)

ในการเรียนรู้ทักษะที่ซับซ้อนประกอบด้วยการเล่นหลาย ๆ ส่วน การเรียนรู้จะดำเนินไปด้วยความยากลำบากและใช้เวลานาน เพื่อให้เรียนรู้ทักษะได้เร็วและจำได้เป็นเวลานานในการฝึก ควรจัดกลุ่มส่วนต่าง ๆ ของการเล่นที่มีลำดับต่อเนื่องกันและสัมพันธ์กัน แยกฝึกเป็นกลุ่ม ๆ แล้วรวมกลุ่มเหล่านั้นเข้าด้วยกันในที่สุด (Bower & Winzenz, 1969; quoted in Suwanthada, 1985)

ตัวอย่างการใช้กอล์ฟโยกโยกการจัดกลุ่มนี้ได้แก่ การฝึกกระโดดไกล กระโดดสูง พุ่งแหลน การยิงประตูแบบเลย์อัป (Lay-up Shot) ในบาสเกตบอลและยิมนาสติก สิ่งที่ต้องคำนึงคือ ในบางทักษะการเคลื่อนไหวที่อยู่ตรงกลาง เป็นส่วนที่ผู้เรียนลืมได้ง่ายและฝึกยากกว่าส่วนเริ่มต้นและส่วนสุดท้าย ในกรณีนี้การสอนที่เน้นการเคลื่อนไหวส่วนกลาง ๆ จะช่วยแก้ปัญหาได้ (ศิลปะชัย สุวรรณชาติ, 2527)

การถ่ายข้อความ (Paraphrasing)

การถ่ายข้อความเป็นกอล์ฟโยกโยกที่ผู้เรียนสามารถอธิบายหลักสำคัญ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความรู้ทักษะด้วยคำพูดของตนเอง หลังจากการอธิบายของครูและการฝึกหัดกระบวนการเล่นนี้ช่วยทำให้

เข้าใจในสิ่งที่เรียนดีขึ้น ทำให้ผู้เรียนตระหนักถึงส่วนประกอบที่สำคัญของเนื้อหาและทักษะ และทำให้ผู้เรียนนำสิ่งที่ได้เรียนมาไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (Anshel & Singer, 1980 ; quoted in Suwanthada, 1985)

หลักการฝึกกลยุทธ์ 5 ขั้นตอน (A Five-Step Strategy)

กลยุทธ์การเรียนรู้ทักษะนี้เป็นของซิงเกอร์ (Singer, 1982, 1984a; quoted in Suwanthada, 1985) ปรับปรุงโดย ศิลปชัย สุวรรณชาติ (Suwanthada, 1985) ซึ่งการใช้กลยุทธ์นี้ได้แบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นการเตรียมความพร้อม (Readying)

ความพร้อม หมายถึง ความเต็มใจ ความพร้อมที่จะยอมรับและความปรารถนาที่จะได้รับความรู้หรือทักษะ เพื่อจะแสดงออกได้อย่างดี (Singer, 1982) จากการศึกษาของ ซิงเกอร์ (Singer) มีปัจจัยหลายประการที่มีผลกระทบต่อการเตรียมความพร้อมทางด้านจิตวิทยาของผู้เรียน ดังนี้

1. ประสบการณ์เดิมของผู้เรียน (Prior Experience) ความคุ้นเคยและระดับทักษะ (Skill Level) ของผู้เรียนที่ต้องเรียนในกิจกรรมนั้น ๆ
2. ความสำเร็จที่ผู้เรียนได้รับจากกิจกรรมประเภทเดียวกันหรือคล้ายคลึงกันมาก่อน
3. รูปแบบของการเรียนรู้ (Cognitive Style) เฉพาะตัวของผู้เรียนเอง เช่น วิธีการที่ผู้เรียน เข้าถึงปัญหาและการแก้ปัญหานั้น
- 4.ทัศนคติและความรู้สึก (Attitude and Feeling) ของผู้เรียนต่อสภาพการณ์นั้น ๆ

ในการที่จะเรียนรู้นั้นและแสดงออกทางทักษะ ได้อย่างดีนั้น ผู้เรียนต้องมีความพร้อมทั้งทางด้านจิตใจและร่างกาย ประการแรก ผู้เรียนต้องสามารถที่จะประเมินลักษณะของสถานการณ์ที่จะต้องเรียนหรือแสดงออกได้อย่างใกล้เคียงความเป็นจริงที่สุด ประการที่สอง การที่ผู้เรียนรู้อะไรที่จะเตรียมตัวให้พร้อมที่สุดสำหรับการเรียนรู้นั้น นับว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการแสดงออกทางทักษะในหลาย ๆ สภาพการณ์ นอกจากนี้ผู้เรียนยังจำเป็นต้องรู้วิธีควบคุมและกำกับแรงจูงใจและอารมณ์ เพื่อที่จะสร้างสภาพการณ์ที่ต้องเรียนรู้ใหม่ลักษณะเข้าใจที่สุด (Landers, 1980 ;

quoted in Suwanthada, 1985)

โดยทั่วไปความสัมพันธ์ระหว่างแรงกระตุ้นกับการแสดงออกทักษะของผู้เรียนที่มีแรงกระตุ้นน้อย ก็จะมีแรงจูงใจน้อยเช่นกันและการแสดงออกจะไม่ดี ในขณะที่ผู้เรียนที่ได้รับแรงกระตุ้นมากเกินไป จะมีแรงจูงใจมากจนกระทั่งการแสดงออกน้อยลงเพราะมีอาการตื่นเต้นและควบคุมตัวเองไม่ได้ ดังนั้น ผู้เรียนจะแสดงออกทักษะได้ดีที่สุดเมื่อได้รับแรงกระตุ้นในระดับที่เหมาะสมกับกิจกรรมที่ต้องเรียนรู้ ภายใต้ภาวะการนี้ ผู้เรียนจะมีความสนใจจดจ่อมีความตื่นตัว และมีศักยภาพที่จะแสดงออกอยู่ในระดับที่สูงสุด (Mischel, 1976 ; quoted in Suwanthada, 1985)

ในสภาพการณ์ที่ผู้เรียนมีความวิตกกังวล (Anxiety) และได้รับแรงกระตุ้นสูง ผู้เรียนจะไม่สามารถใช้กระบวนการการเรียนรู้ในเรื่องของการสร้างความรู้ความเข้าใจได้อย่างเหมาะสม และไม่สามารถจะจัดการกับสถานการณ์นี้ได้ ในกรณีนี้มีผู้แนะนำให้ใช้วิธีการคลายความตึงเครียดของกล้ามเนื้อ ซึ่งมีความสัมพันธ์กันกับด้านอารมณ์ เราสามารถตั้งสมมติฐานได้ว่า เมื่อความตึงเครียดของกล้ามเนื้อมีการผ่อนคลาย ร่างกายโดยรวมก็จะสบายและผ่อนคลายด้วย (Relaxation) เนื่องจากวิธีการดังกล่าวเกี่ยวข้องกับกล้ามเนื้อหลายส่วน เช่น ที่เท้า ต้นขา หลัง แขน หัวไหล่ คอ และใบหน้า

นอกจากนี้ยังมีเทคนิควิธีการอื่น ๆ อีก เช่น วิธีการออกกำลังกายอย่างเป็นจังหวะ (Rhythmic Exercise) ซึ่งเน้นการเคลื่อนไหวอย่างมีจังหวะและรวดเร็ว วิธีการเพิ่มความยืดหยุ่นให้กล้ามเนื้อ (Flexibility Method) และวิธีการหายใจเข้าออกลึก ๆ (Breathing Method) เป็นต้น (Rathbone, 1969; quoted in Suwanthada, 1985)

ส่วนผู้เรียนที่มีแรงจูงใจต่ำนั้น จำเป็นต้องได้รับแรงกระตุ้นให้มีแรงจูงใจเพิ่มขึ้นจนถึงระดับที่พอเพียงที่จะเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในภาวะเช่นนี้ผู้เรียนต้องพยายามสร้างแรงจูงใจขึ้นภายในตัวเอง (Internal Motivation) ให้มีความกระตือรือร้นมากขึ้น เช่น กำหนดเป้าหมายไว้ว่าจะพัฒนาทักษะตนเองให้ถึงระดับหนึ่งซึ่งอยู่ในภาวะวิสัยที่เป็นไปได้ และมีความชัดเจน (Singer, 1982) ซึ่งเป็นวิธีการที่ท้าทายและผู้เรียนสามารถติดตามประเมินผลความก้าวหน้าของตนเองได้ ในขณะที่เดียวกันผู้เรียนก็จะพยายามกำหนดเป้าหมายให้สูงขึ้นเรื่อย ๆ เมื่อประสบความสำเร็จในขั้นต้นแล้ว นอกจากนั้นแล้วผู้เรียนอาจมีวิธีการสร้างแรงจูงใจแบบอื่น ๆ เช่น การพูดกับตัวเอง (Self-Talk) เพื่อกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจ เป็นต้น

ขั้นการสร้างจินตนาภาพ (Imaging)

การสร้างจินตนาภาพ หมายถึง กระบวนการในการสร้างภาพไว้ในใจเกี่ยวกับพฤติกรรมที่พึงประสงค์ (Singer, 1980) ตัวอย่างเช่น ในการปาเป้า (Dart Throwing) ผู้เรียนอาจสร้างภาพในใจว่าลูกดอกกำลังพุ่งเข้าสู่เป้า วิธีการปาลูกดอกและผู้เรียนยังสามารถสร้างความรู้สึกเหมือนกำลังกระทำสิ่งเหล่านี้อยู่จริง ๆ ซึ่งเชื่อกันว่า ยิ่งผู้เรียนสามารถสร้างจินตนาภาพได้ชัดเจนและแจ่มแจ้งเพียงไร (Clearly and Vividly) ก็จะสามารถปฏิบัติจริงได้ดีเท่านั้น (ศิลป์ชัย สุวรรณชาติ, 2531) ซึ่งในระหว่างการสร้างจินตนาภาพ ผู้เรียนอาจพูดกับตัวเองไปด้วย (Self-Talk) (Singer and Ridsdale, 1979) และเคล็ดลับของการแสดงออกซึ่งทักษะการเล่นเทนนิสอย่างหนึ่ง ซึ่งผู้เล่นอาจใช้เตือนตัวเองในระหว่างการสร้างจินตนาภาพ การโยนลูกขึ้นเพื่อเสิร์ฟลูก (Service) ก็คือ "ต้องยกมือขึ้นด้วย" (Hand-up) เทคนิคการสร้างจินตนาภาพควบคู่ไปกับการพูดกับตัวเองนี้ จะช่วยเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถทางทักษะสูงขึ้นเพื่อเป็นการหาตัวเลือกที่ดี (Cue) ของทักษะและสามารถเตรียมพร้อมสำหรับการเคลื่อนไหวได้อย่างถูกต้อง (Singer and Cauraugh, 1984; quoted in Suwanthada, 1985)

มาโฮนีและเอเวเนอร์ (Mahoney and Avenor, 1977 ; quoted in Sage, 1977) ได้จำแนกประเภทของเทคนิคการสร้างจินตนาภาพไว้ 2 ประเภท คือ การสร้างจินตนาภาพภายใน (Internal Imagery) กับการสร้างจินตนาภาพภายนอก (External Imagery) ทั้งนี้โดยยึดตามลักษณะที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนเป็นหลัก การสร้างจินตนาภาพภายในหมายถึง ผู้เรียนสร้างภาพการเคลื่อนไหวตนเองเป็นผู้แสดงทักษะกิจกรรมนั้น ในขณะที่การสร้างจินตนาภาพภายนอกหมายถึง ผู้เรียนสร้างภาพการเคลื่อนไหวการแสดงออกทักษะโดยผู้อื่นหรือจากอุปกรณ์โสตทัศนศึกษาเป็นตัวอย่างจากผลของการศึกษาพบว่า การสร้างจินตนาภาพภายในมีประสิทธิภาพกว่าการสร้างจินตนาภาพภายนอก ซึ่งเป็นการช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะการเรียนรู้ที่ปรารถนาไม่ว่าในระดับทักษะใด ข้อได้เปรียบของการสร้างจินตนาภาพภายในเกิดจากการกระตุ้นอวัยวะรับรู้ภายในร่างกาย (Proprioceptors) ซึ่งมีความเกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับการแสดงออกทักษะ (Epstein, 1980; quoted in Suwanthada, 1985)

นักวิจัยหลายท่านได้สนับสนุนหลักการที่ว่า การสร้างจินตนาภาพภายใน (Internal Imagery) นั้น มีประโยชน์อย่างยิ่งในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะได้อย่างรวดเร็ว (Epstein, 1980 ; Ryan and Simons, 1982 ; Weinberg Seabourne and Jackson, 1981 ; quoted in Suwanthada, 1985) เนื่องจากการเรียนรู้ทักษะนั้นจะต้องเริ่มต้นจากการสร้าง

ความรู้ความเข้าใจในขั้นตอนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการแสดงออก ดังนั้น การสร้างจินตนาภาพก่อนจะปฏิบัติจริง จึงเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับผู้เริ่มเรียนในการที่จะสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับเทคนิคต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการฝึกทักษะนั้นในขั้นตอนแรก ๆ นอกจากนี้ ยังมีผู้ศึกษาและพบว่าเทคนิคการสร้างจินตนาภาพ (Imagery Techniques) นั้นช่วยทำให้การถ่ายโยงทักษะการเรียนรู้เป็นไปได้อย่างดีและกว้างขวาง

ขั้นการสร้างสมาธิ (Focusing)

กระบวนการสร้างสมาธิหรือการเอาใจจดจ่อกับสิ่งที่เรารู้จักมีความเกี่ยวข้องกับขั้นตอนหลายขั้นตอน ในการเรียนรู้ทักษะและการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่เป็นผลจากการเรียนรู้ ผู้เรียนจะสามารถแสดงออกซึ่งทักษะได้อย่างดีนั้น ผู้เรียนจะต้องสามารถรวบรวมสมาธิให้อยู่กับสิ่งเร้า (Singer, 1978; quoted in Sawanthada, 1985) ที่สำคัญที่สุดในแต่ละขั้นตอนหรือช่วงเวลารวมทั้งต้องเลือกได้ว่าสิ่งเร้าตัวใดสำคัญที่สุดต่อการเรียนรู้นั้น และรู้จักที่จะหลีกเลี่ยงไม่สนใจสิ่งอื่น ๆ ที่จะเข้ามารบกวนสมาธิ ซึ่งจะต้องเลือกความสนใจให้ถูกต้อง (Selective Attention) ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอน 2 ขั้นตอน คือ การรวบรวมหรือการสร้างสมาธิและการหลีกเลี่ยงไม่ใส่ใจกับสิ่งที่มารบกวน ในที่นี้เรื่องของการสร้างสมาธิถือเป็นส่วนสำคัญของการเลือกความสนใจ (Selective Attention) เนื่องจากสามารถช่วยให้ผู้เรียนมุ่งความสนใจไปยังสิ่งเร้า (Stimulus) ที่สำคัญที่สุดเท่านั้น โดยจิตใจไม่ออกแวกไปไหน

ในช่วงเวลาที่ผู้เรียนกำลังรวบรวมสมาธิให้มุ่งไปที่จุดเดี่ยวนั้น จุดเน้นของความสนใจทั้งหมดจะอยู่ที่สิ่งเร้าเพียงตัวเดียว และจะไม่คิดถึงเรื่องอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องเลย ผู้ที่มีทักษะอยู่ในระดับสูง จะมีช่วงเวลาในการสร้างสมาธิในหลาย ๆ สถานการณ์ของการเล่นหรือเกือบตลอดเวลา ในขณะที่การแสดงออกซึ่งทักษะในเกมบางประเภท เช่น กีฬาที่มีเป้าหมายอยู่กับที่ (Target Activity) การสร้างสมาธิจำเป็นสำหรับช่วงเวลาสั้น ๆ เท่านั้น ในช่วงของการเปลี่ยนจุดสนใจจากสิ่งเร้าตัวหนึ่งไปยังอีกตัวหนึ่งนั้น แม้ว่าผู้เรียนจะพยายามมุ่งสมาธิทั้งหมดไปสู่สิ่งเร้าที่สำคัญที่สุด ซึ่งอาจจะมีลักษณะเป็นชุด แต่สมาธิก็ยังอาจถูกรบกวนได้จากองค์ประกอบอื่น ๆ ในสิ่งแวดล้อมขณะนั้น ดังนั้น ทางออกก็คือ พยายามให้มีสิ่งเร้าให้น้อยที่สุดสำหรับสมาธิแต่ละขั้นตอน ซึ่งสิ่งเร้ามีจำนวนน้อยและสมาธิอยู่ในวงแคบเท่าไร โอกาสที่ปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในสิ่งแวดล้อมใกล้เคียงในขณะนั้นจะรบกวนสมาธิและมีผลต่อการแสดงออกก็จะน้อยลงเท่านั้น (Broadbent, 1982 ; Callaway & Dembo, 1985 ; quoted in Suwanthada, 1985)

สภาพการณ์ที่เหมาะสมสำหรับการฝึกและแสดงออกของทักษะที่มีลักษณะ เป็นกลุ่มและซับซ้อนกัน (Complex Motor) คือ สภาพการณ์ที่มีการสร้างสมาธิแบบผ่อนคลาย (Relaxed Concentration) กล่าวคือ ในขณะที่ผู้เรียนเพ่งสมาธิไปยังสิ่งเร้าที่เป็นจุดสนใจนั้น ผู้เรียนจะไม่รู้สึกตึงเครียดและจิตใจจะสงบ ไม่มีสิ่งใดมารบกวนการสร้างความรู้ความเข้าใจภายในสมอง ในภาวะเช่นนี้ ผู้เรียนจะตื่นตัวเต็มที่มีความพร้อมสำหรับการรับรู้และทำความเข้าใจกับสิ่งที่ได้รับรู้นั้นอย่างมีกระบวนการ ถ้าผู้เรียนไม่ต้องไปเสียเวลากับการทำความเข้าใจกับรายละเอียดที่สิ่งเร้าอื่น ๆ นอกเหนือจากสิ่งเร้าหลักก็เท่ากับว่าผู้เรียนสามารถลดภาระการตอบสนอง (Response) ที่เหมาะสม ก็จะไม่บีบรัดใจใด ๆ ที่จะมาทำให้การรับรู้สิ่งเร้าและการตัดสินใจต้องไขว่เขวไปนอกจากนี้ในสภาพการณ์ของผู้มีสมาธิ ผู้เรียนจะอยู่ในสภาพที่พร้อมที่สุดที่จะรับรู้และสามารถสร้างข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ที่เกิดจากการตอบสนองต่อสิ่งเร้า และการที่ผู้เรียนมีสมาธิที่แน่วแน่อยู่จุดเดียวยังช่วยให้ผู้เรียนสามารถรับรู้สิ่งเร้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ แม้กระทั่งต่อสิ่งเร้าที่มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

ในการแสดงออกซึ่งทักษะปิดนั้น (Closed Skill) ผู้เรียนมีเวลาพอที่จะเลือกเทคนิคที่จะเป็นหนทางไปสู่การสร้างสมาธิที่ดีที่สุด เช่น ในการยิงธนู ถ้าผู้ยิงธนูสร้างสมาธิในขณะที่กำลังหายใจเข้าออก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการหายใจออกก็จะช่วยให้เกิดความตื่นตัวเต็มที่ ในทำนองเดียวกันในกีฬาเทนนิส เทคนิคที่ใช้กันอย่างกว้างขวางในสร้างสมาธิโดยที่ผู้เล่นรู้สึกผ่อนคลายสบาย ๆ ก็คือ การจ้องมองอย่างจดจ่อที่รอยเส้นบนลูกเทนนิส หรือการคอยฟังเสียงลูกบอลกระทบที่หน้าไม้ (Gallway, 1974 ; quoted in Suwanthada, 1985)

ขั้นการปฏิบัติทักษะ (Executing)

การที่ผู้เรียนจะปฏิบัติทักษะซึ่งเป็นการตอบสนองสิ่งเร้าได้อย่างตรงจุดมุ่งหมายและถูกต้องนั้น จำเป็นต้องอาศัยการเลือกใช้โปรแกรมการเคลื่อนไหว (Motor Program) ที่เหมาะสมซึ่งหมายถึงชุดของกล้ามเนื้อภายใต้การบังคับของจิตใจที่ต้องใช้เพื่อเริ่มการเคลื่อนไหว และควบคุมลำดับขั้นตอนการตอบสนองทั้งหมด ลำดับขั้นตอนการเคลื่อนไหวนี้ (Movement Pattern) ขณะแสดงทักษะ ถูกควบคุมโดยสมอง (Brain) หรือในบางกรณีก็โดยกระแสประสาทจากไขสันหลัง (Spinal Cord) การพิจารณาว่าจะเลือกใช้โปรแกรมการเคลื่อนไหว (Motor Program) ชุดใดนั้นขึ้นอยู่กับเป้าหมายที่ต้องการและเงื่อนไขบังคับของสถานการณ์นั้น ๆ ค่อนข้างมากในขั้นตอนการคัดเลือกนี้เชื่อกันว่า ภายในสมองของผู้เรียน จะมีการพิจารณาโปรแกรมการเคลื่อนไหว (Motor Program) โดยคำนึงถึงคุณสมบัติเฉพาะเหล่านี้รวมกับการพิจารณาถึงเป้าประสงค์ที่ต้องการ เงื่อนไขของสภาพการณ์เรียนรู้ รวมทั้งลักษณะเฉพาะของการตอบสนองในสถานการณ์การ

เรียนรู้ในขณะนั้น (Shapiro and Schmidt, 1982 ; quoted in Suwanthada, 1985)

ดังนั้นจึงเชื่อกันว่าโปรแกรมการเคลื่อนไหว (Motor Program) จะถูกส่งผ่านไปยังตัวทำให้เกิดการเคลื่อนไหวเพื่อที่จะคัดเลือกกลุ่มกล้ามเนื้อ (Musculature) ที่เหมาะสมสำหรับการปฏิบัติทักษะนั้น ๆ กระบวนการทำให้เกิดการเคลื่อนไหวดังกล่าวจะทำให้เกิดการสั่งงานไปที่กล้ามเนื้อที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติทักษะอย่างต่อเนื่องและเป็นขั้นตอน เพื่อส่งสัญญาณให้เกิดการตอบสนอง ตัวนำการเคลื่อนไหวนี้อาจจะส่งความรู้สึกที่ซับซ้อนออกมา (Efference Copy) ไปยังสมองส่วนที่เป็นศูนย์กลางในการคิดเปรียบเทียบ (Comparison Center) เพื่อดำเนินการวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างความรู้สึกที่ซับซ้อนออกมา (Efference Copy) กับการตอบสนองที่เกิดขึ้นจากการรับรู้ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปรับโปรแกรมการเคลื่อนไหว (Motor Program) ให้เหมาะสมกับเงื่อนไขในสถานการณ์การเรียนรู้ใหม่ได้มากยิ่งขึ้น หลังจากที่กล้ามเนื้อได้รับคำสั่งกระตุ้นจากตัวนำการเคลื่อนไหว (Motor Generator) ก็ตอบสนองในรูปแบบของการปฏิบัติทักษะต่อไป (Singer, Gerson & Ridsdale, 1978; quoted in Suwanthada, 1985)

ในขั้นตอนการปฏิบัติทักษะซึ่งต่อจากขั้นตอนการสร้างสมาธินี้ ผู้เรียนที่มีทักษะอยู่ในระดับสูงจะสามารถปฏิบัติได้ในช่วงเวลาอันสั้นเหมือนกับเป็นไปโดยอัตโนมัติ (Singer, 1980) โดยเขาจะไม่สนใจที่จะพะวงถึงวิธีการหรือผลของการปฏิบัติ แต่จะพยายามรักษาสมาธิให้จดจ่ออยู่ที่สิ่งเร้าหลักตลอดเวลา

มีเหตุผลที่สนับสนุนได้ว่าการสร้างสมาธิให้แน่วแน่ในขั้นตอนก่อนหน้าการปฏิบัติจริงนั้นช่วยให้กระบวนการคัดเลือก (Selective) และปฏิบัติทักษะตอบสนองเป็นไปได้อย่างสะดวกในหลาย ๆ ด้าน การที่ผู้เรียนมุ่งความสนใจไปที่สิ่งเร้าที่เป็นหัวใจของทักษะนั้น ๆ อาจจะมีส่วนช่วยในการทำให้ผู้เรียนสามารถเลือกโปรแกรมการเคลื่อนไหว (Motor Program) ที่ถูกสะสมไว้ได้รวดเร็วขึ้นและมีประสิทธิภาพ กิจกรรมที่ต้องเรียนซึ่งเดิมอยู่ในภาวะที่ผู้เรียนสามารถระลึกได้นั้นจะชัดเจนขึ้นและเกิดขึ้นได้เร็วขึ้น จะไม่มีความคิดอื่น ๆ มารบกวนในระหว่างกระบวนการที่ดำเนินอยู่ นอกจากนั้นกระบวนการสร้างสมาธิยังช่วยทำให้การวิเคราะห์เงื่อนไขของสภาพการณ์ตลอดจนข้อกำหนดที่จะทำให้บรรลุเป้าประสงค์ เป็นไปได้ง่ายขึ้น รวมทั้งทำให้การคัดเลือกลักษณะเฉพาะของการตอบสนองและโปรแกรมการเคลื่อนไหว (Motor Program) มีความถูกต้องยิ่งขึ้นด้วย

ขั้นการประเมินผล (Evaluating)

ปัจจัยสำคัญที่สุดในขั้นตอนการประเมินผล ซึ่งเกิดขึ้นหลังจากที่มีการปฏิบัติแล้วก็คือ การที่มีผลย้อนกลับ (Feedback) และการใช้ผลย้อนกลับอย่างเหมาะสมในครั้งต่อไปผลย้อนกลับโดยทั่ว ๆ ไป หมายถึง ข้อมูลที่เกิดจากการตอบสนองสิ่งที่มีผู้เรียนได้กระทำไป โดยที่ผู้เรียนอาจรับรู้ข้อมูลย้อนกลับดังกล่าวนี้ โดยผ่านประสาทสัมผัสต่าง ๆ (Sense Receptors) ทั้งทางเดียวหรือหลาย ๆ ทาง ผสมผสานกัน ส่วนข้อมูลย้อนกลับที่ผู้เรียนได้รับจากแหล่งภายนอก เช่น จากผู้สอน หรือจากวิดีโอเทปนั้นถือว่าเป็นข้อมูลย้อนกลับที่ช่วยเสริม (Augmented or Supplementary Feedback) (Singer, 1980) แต่ไม่ว่าจะเกิดจากแหล่งใดก็ตาม ข้อมูลย้อนกลับจะถูกใช้ประโยชน์โดยการนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน เพื่อที่จะตรวจสอบหาข้อผิดพลาดและแก้ไขการตอบสนองนั้น ๆ ให้เป็นไปในทางที่พึงประสงค์ยิ่งขึ้น เป็นที่ยอมรับกันแล้วว่าข้อมูลย้อนกลับมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเรียนรู้ทักษะที่ต้องการเคลื่อนไหว (Motor Skills) ในการเรียนรู้ทักษะ ผู้เรียนต้องมีรูปแบบการเคลื่อนไหวร่างกายที่แน่นอน เพื่อที่ว่าทุกครั้งที่ปฏิบัติทักษะจะเกิดการตอบสนองที่ได้ผลหลังจากที่ปฏิบัติทักษะไปแล้ว ผู้เรียนมักจะได้รับข้อมูลย้อนกลับ 2 ประการคือ ข้อมูลเกี่ยวกับผลที่เกิดขึ้นจากการเคลื่อนไหว และข้อมูลเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวโดยตรง (Del Rey, 1972 ; Gentile, 1972 ; quoted in Suwanthada, 1985)

ในหลาย ๆ สถานการณ์ผู้เรียนได้รับข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ที่เกิดจากการตอบสนองไม่เพียงพอหรือไม่สามารถใช้ประโยชน์จากข้อมูลดังกล่าวได้เต็มที่ภายในสถานการณ์นั้น ๆ สภาพเช่นนี้ ผู้เรียนจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลย้อนกลับอีกประเภทหนึ่งที่ได้รับจากแหล่งภายนอก (Supplementary Feedback) ซิงเกอร์ (Singer, 1980) ได้เสนอแนะว่า เนื่องจากในการปฏิบัติทักษะแบบปิดนั้น (Closed Skill) ผู้เรียนจำเป็นต้องมีรูปแบบการเคลื่อนไหวที่แน่นอน ดังนั้น ข้อมูลย้อนกลับที่ได้ให้ความเข้าใจในเรื่องการปฏิบัติมากขึ้นเรื่อย ๆ จึงเป็นข้อมูลย้อนกลับที่เหมาะสมที่สุด ข้อมูลดังกล่าวจะมาจากผู้สอนโดยใช้วิธีการต่าง ๆ เช่น ผู้สอนทำให้อูหรืออธิบายให้ฟังถึงรูปแบบการเคลื่อนไหว (Movement Pattern) หรือถ่ายวิดีโอเทปแล้วให้ผลย้อนกลับหรือถ่ายภาพให้อู เป็นต้น ได้มีผู้เสนอแนะว่าสถานการณ์ที่พึงปรารถนาที่สุดสำหรับการเรียนรู้ทักษะแบบปิด ก็คือ สถานการณ์ที่เน้นบทบาทของผลย้อนกลับจากภายนอกที่รู้ผลการแสดงออกอยู่ด้วย (Augmented Knowledge of Performance)

โดยสรุปแล้วในขั้นตอนสุดท้ายของกุสโลบาย 5 ขั้น (A Five-Step Strategy) นี้ ผู้เรียนจะต้องเกี่ยวข้องกับประเมินผลใน 2 ลักษณะคือ ประเมินผลสิ่งที่เป็นผลมาจากการปฏิบัติ

ทักษะโดยตรง (Knowledge of Results) และประเมินผลประสิทธิผลของแต่ละขั้นตอนใน
 กุศโลบายที่ผ่านมาแล้ว คือ ชั้นเตรียมพร้อม ชั้นสร้างจินตนาภาพ ชั้นสร้างสมาธิ และชั้นปฏิบัติทักษะ
 ซึ่งผู้เรียนจะอาศัยข้อมูลจากผลย้อนกลับนี้ปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้การปฏิบัติทักษะในครั้งต่อไปดีขึ้น

หลักสำคัญในการสอนกุศโลบาย

คุณสมบัติของกุศโลบายต่าง ๆ เหล่านี้มีลักษณะทั่วไป คือ นอกจากช่วยให้การเรียนรู้ของ
 ทักษะที่กำลังเรียนอยู่นั้น ดำเนินไปด้วยความรวดเร็วแล้ว ยังช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ทักษะอื่น ๆ ที่
 มีความสัมพันธ์กัน ที่ต้องเรียนในโอกาสต่อไปด้วย (ศิลาชัย สุวรรณชาติ, 2527) หลักสำคัญในการ
 สอนที่ควรพิจารณา มีดังต่อไปนี้

1. ทำการสอนกุศโลบายที่เหมาะสม ควบคู่ไปกับการสอนทักษะเมื่อสิ้นสุดการเรียนรู้ ผู้
 เรียนจะพัฒนาทักษะนั้น ในขณะที่เดียวกันก็สามารถที่จะใช้กุศโลบายนั้นอย่างมีประสิทธิภาพ
2. ขณะทำการสอนกุศโลบาย ควรเน้นถึงโอกาสที่จะนำไปใช้ในโอกาสข้างหน้าด้วย
 ฝึกให้ผู้เรียนรู้จักวิเคราะห์ลักษณะที่คล้ายคลึงและแตกต่างกันระหว่างทักษะที่เรียนอยู่ และทักษะที่จะ
 ใช้ในอนาคต ชี้ให้เห็นว่า กุศโลบายอะไรเหมาะสม ทำไมจึงมีประโยชน์จะใช้ในสถานการณ์ใด
 และอย่างไร
3. ในตอนแรก ๆ ควรให้ผู้เรียนได้ฝึกกุศโลบายบ่อยครั้ง ทั้งนี้เพราะการเรียนรู้
 กุศโลบายให้เป็นนิสัย เมื่อสังเกตเห็นว่า ผู้เรียนใช้ได้อย่างเหมาะสมและถูกต้อง ไม่จำเป็นต้อง
 เน้นต่อไป การที่ผู้สอนตระหนักถึงกระบวนการเรียนรู้กุศโลบายของผู้เรียนอยู่เสมอ ๆ ช่วยทำให้ผู้
 เรียนสามารถจำได้นานและใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. ควรจำไว้ว่า ลักษณะคล้ายคลึงกันของทักษะ วุฒิกายและลักษณะพฤติกรรมของผู้
 เรียน เป็นตัวแปรที่สำคัญในการใช้กุศโลบาย

ถ้าทักษะที่เรียนมาแล้ว และทักษะที่จะเรียนในโอกาสหน้า มีลักษณะคล้ายกันมาก
 จะช่วยให้การใช้กุศโลบายได้ผลมากขึ้น ผู้เรียนที่มีวุฒิกายมากกว่าจะใช้กุศโลบายได้ดีกว่าผู้มี
 วุฒิกายอ่อนกว่า นอกจากนั้นลักษณะพฤติกรรมของผู้เรียนประเภทคำนึง (Reflective Cogni-

tive Style) จะสามารถนำเอากลยุทธ์ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าผู้เรียนที่มีลักษณะ
 พหุปัญญาประเภทรวดเร็ว (Impulsive Cognitive Style)

5. ควรคำนึงอยู่เสมอว่า การพัฒนาองค์ประกอบทางด้านร่างกายของคนเรามีขอบเขต
 จำกัด แต่สิ่งที่ไม่หยุดยั้ง คือ การพัฒนาทางด้านจิตใจ ระหว่างนักกีฬาที่มีทักษะเท่ากับผู้ที่มิถูก
 ฝึกอบรมที่เหนือกว่าจะเป็นผู้ชนะตลอดกาล

หลักการเรียนรู้ทักษะกีฬาเทนนิส

ตัวแปรที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ทักษะกีฬาเทนนิสน้อยหรือมาก ประกอบด้วย 1. ผลย้อน
 กลับ (Feedback) 2. การจำ (Retention) 3. การถ่ายโอนการเรียนรู้ (Transfer
 of Learning) 4. ตารางฝึกหัด (Schedules of Practices) (ศิลป์ชัย สุวรรณชาติ,
 2523) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ผลย้อนกลับ (Feedback)

นักเทนนิสทั้งหลายคงจะได้ยินคำกล่าวที่ว่า "การฝึกหัดจะทำให้ดีขึ้น" (Practice
 makes perfect) คำกล่าวนี้ไม่เป็นจริงเสมอไป ดังเช่น นักเทนนิสคนหนึ่งฝึกหัดด้วยตนเองมา
 เป็นเวลานาน แต่ไม่ได้มีความสามารถเพิ่มขึ้น เขาต้องการผลย้อนกลับเพื่อจะได้รู้ว่าความสามารถ
 ที่แสดงออกของตนเองแตกต่างจากการเล่นที่ถูกต้อง หรือที่เป็นมาตรฐานมากน้อยเพียงใด ลักษณะ
 การตีที่ถูกต้องหรือมาตรฐานนั้นได้ผลย้อนกลับจากครูผู้สอนของนักเทนนิสเองหรือจากการศึกษาหนังสือ
 รูปภาพ ภาพยนตร์ และการเล่นของนักเทนนิสฝีมือดีทั้งหลาย

ผลย้อนกลับอาจจะได้รับโดยตรงจากนักกีฬาเอง และจากแหล่งอื่น คือครู เพื่อน และ
 โค้ชทัศนูปกรณ์อื่น ๆ ผลย้อนกลับจากตัวนักกีฬาส່วามมากได้รับจากการมองเห็น การได้ยิน การสัมผัส
 และการรับรู้ความรู้สึกภายในร่างกายของข้อต่อ กล้ามเนื้อ หูชั้นใน แต่ผลย้อนกลับในลักษณะนี้ไม่
 เพียงพอในการปรับปรุงตัวเองให้ดีขึ้น เพราะฉะนั้นผลย้อนกลับเสริมจากแหล่งอื่นโดยเฉพาะอย่าง
 ยิงจากครูผู้สอน จึงมีความสำคัญในการพัฒนาทักษะกีฬาเทนนิส ครูจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ
 และแสดงทักษะที่ถูกต้องหรือมาตรฐานได้เป็นอย่างดีและต้องให้ผลย้อนกลับแก่ผู้เรียนได้อย่างถูกต้อง

ในการสอนเทนนิส ครูผู้สอนจะให้ผลย้อนกลับแก่ผู้เรียนได้หลายโอกาสด้วยกัน อาจจะให้ผลย้อนกลับในขณะที่กำลังแสดงทักษะ หรือหลังจากการแสดงทักษะแล้ว หรือก่อนการแสดงทักษะขึ้น เพื่อเป็นการทบทวน

การเลือกให้ผลย้อนกลับที่สำคัญ ๆ เกี่ยวกับหลักใหญ่ ๆ จะเหมาะสมกับผู้หัดใหม่มากที่สุด การแก้ไขสิ่งบกพร่องเล็ก ๆ น้อย ๆ มากเกินไปจะทำให้ผู้เรียนเกิดความสับสนไม่สามารถยึดหลักสำคัญ ๆ ได้ แต่สำหรับนักเทนนิสระดับกลางและระดับสูง การให้ผลย้อนกลับที่ละเอียดจะ ทำให้การฝึกหัดมีพัฒนาการเร็วขึ้น

สำหรับผลย้อนกลับที่ผู้เรียนให้กับตนเองนั้น ผลย้อนกลับจากการมองเห็นจะมีอิทธิพลต่อผู้เรียนที่หัดใหม่มากที่สุดก่อนหัดตีเทนนิสขั้นสูง จะเห็นว่าผลย้อนกลับจากประสาทรับความรู้สึกภายในคือ ที่ข้อต่อต่าง ๆ กล้ามเนื้อ และหูชั้นในจะมีบทบาทสำคัญมากกว่า ในขณะที่เล่นเทนนิส นักกีฬาระดับสูงจะรู้ในทันทีหลังจากให้แรกเกิดกระทบลูก ว่า ลูกที่ตีไปนั้นจะลงบนส่วนหนึ่งส่วนใดของสนาม และขณะที่วิ่งตีลูก ตำแหน่งและการทรงตัวของร่างกายได้เปลี่ยนแปลงไป แต่ผู้เล่นก็สามารถตีลูกกลับไปได้ด้วยความแม่นยำ ความสามารถเหล่านี้เกิดจากผลย้อนกลับที่ได้รับจากประสาทรับความรู้สึกภายในร่างกาย (Proprioceptor)

ครูผู้สอนส่วนมากจะบอกให้ผู้เรียนมองดูลูกบอลตลอดเวลา คำว่า "ตามองดูลูกบอล" ความจริงแล้วไม่ได้ให้ความรู้อะไรแก่ผู้เรียนมากนักคำว่า "ตามองดูลูกบอล" จะมีความหมายสำคัญถ้าครูชี้ให้เห็นข้อมูลที่ได้รับการมองดูลูกบอลคือ (1) ความเร็วของลูกบอล (2) ทิศทางของลูกบอล (3) ระดับสูงต่ำของลูกบอลและ (4) ลักษณะการหมุนของลูกบอล ข้อมูลเหล่านี้จะทำให้ผู้เรียนมีสมาธิ ตั้งใจในการมองดูลูกบอล และจะทำให้ผลย้อนกลับจากการมองเห็นถูกต้องและแม่นยำมากขึ้น (ศิลาชัย สุวรรณชาติ, 2523)

การจำ (Retention)

ในบางครั้งนักเทนนิสอาจจะมีการกิจประจำวันมากหรือเกิดการเจ็บป่วย ทำให้ต้องงดเล่นเทนนิสชั่วคราวจะเกิดลืมหรือการจำทักษะลดลง ช่วงเวลาที่หยุดฝึกหัดนั้นไม่ได้มีอิทธิพลต่อการลืมมากนัก แต่กิจกรรมที่กระทำในระหว่างที่หยุดฝึกหัดนั้นมีความสำคัญมาก ถ้าจำเป็นต้องทำงานที่ใช้ความคิด และความตั้งใจมากจะทำให้เกิดการลืมมากกว่า นอกจากนี้ระดับความสามารถของนักเทนนิส ก็มีความสำคัญต่อการลืมนักเทนนิสหัดใหม่จะลืมได้ง่ายกว่า อาจจะลืมแม้กระทั่งลำดับของ

การแสดงท่าการตี การส่งไม้แรกเกิดตามลูกส่วนนักเทนนิสชั้นสูงก็จะเกิดการสัมพันธ์เกี่ยวกับจังหวะการตี ทำให้จังหวะการตีไม่ราบรื่นเหมือนกัน

บางครั้งนักเทนนิสอาจจะรู้สึกเบื่อหน่าย ต่อการฝึกซ้อมทั้งนี้เนื่องมาจากการฝึกหนักจนเกินไป ไม่ได้พักผ่อนอย่างเพียงพอ ทำให้ความสามารถลดต่ำลง ควรจะหยุดเล่นสักระยะหนึ่ง หรือเนื่องมาจากสาเหตุหนึ่งสาเหตุใดทำให้ต้องหยุดการเล่น เมื่อกลับมาเล่นใหม่อาจจะเกิดเหตุการณ์ประหลาดขึ้นสำหรับบางคน อาจจะเล่นได้ดีกว่าครั้งสุดท้ายที่หยุดเล่น ขณะคู่ต่อสู้ที่เคยแพ้มาก่อนก็ได้ เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นเนื่องจากก่อนหยุดเล่น นักกีฬาให้ฝึกหัดการตีที่ถูกต้องและฝึกปะปนกัน เมื่อหยุดเล่นสักระยะหนึ่ง ให้ออกโอกาสทบทวนการเล่นที่ถูกต้อง ทำให้การเล่นที่ผิดถูกขจัดออกไป จึงมีความสามารถมากกว่าครั้งสุดท้ายก่อนที่จะหยุดเล่น (ศิลาชัย สุวรรณชาติ, 2523)

การถ่ายโยงการเรียนรู้ (Transfer of Learning)

นักเทนนิสหลายคนเคยเล่นกีฬาอื่นมาก่อน การเรียนรู้ทักษะกีฬานั้น จะมีผลถ่ายโยงการเรียนรู้ต่อกีฬาเทนนิส ถ้าการเรียนรู้ทักษะกีฬาที่เรียนมาก่อน ได้ช่วยส่งเสริมให้เรียนเทนนิสเร็วขึ้นแสดงว่ามีการถ่ายโยงการเรียนรู้ในทางบวก ตรงกันข้าม ถ้าการเรียนรู้ทักษะกีฬาที่เรียนมาก่อน เป็นอุปสรรคขัดขวาง ทำให้การเรียนเทนนิสยากขึ้น เรียกได้ว่าการถ่ายโยง การเรียนทางลบ ถ้าไม่ส่งเสริมหรือเป็นอุปสรรคขัดขวางในการเรียนรู้แต่อย่างใด ก็แสดงว่าไม่มีการถ่ายโยงการเรียนรู้เกิดขึ้น

การถ่ายโยงการเรียนรู้ในทางบวกจะเกิดขึ้นเมื่อทักษะกีฬาที่เรียนมาก่อนมีลักษณะคล้ายคลึงกัน และผู้เรียนมีความสามารถนำเอาหลักสำคัญต่าง ๆ มาใช้ในการเรียนกีฬาเทนนิส กีฬาปิงปองช่วยส่งเสริมทำให้การเรียนกีฬาเทนนิสได้เร็วขึ้นการตีลูก การส่งไม้ตาม ซึ่งมีมือและแขนจะต้องเป็นหน่วยเดียวกัน ข้อศอกจะงอเล็กน้อย การเล่นกีฬาปิงปองจะทำให้การเรียนตีลูกในกีฬาเทนนิสให้เร็วขึ้น เพราะมีลักษณะคล้ายคลึงกัน ส่วนกีฬาแบดมินตันการตีลูกจะต้องสับด้อมมือ ซึ่งมีลักษณะตรงกันข้าม จะเป็นอุปสรรคหรือขัดขวางการเรียนเทนนิสต่ออย่างไรก็ตามการเรียนรู้เรื่องกฎกติกาของกีฬาแบดมินตัน จะช่วยส่งเสริมการเรียนเรื่องนี้ในกีฬาเทนนิสการที่จะพิจารณาว่ากีฬาใดมีผลถ่ายโยงการเรียนในลักษณะใดจะต้องคำนึงถึงส่วนรวมของการถ่ายโยงการเรียนรู้ทั้งหมด หลักการถ่ายโยงนี้อาจจะช่วยในการเลือกลำดับกิจกรรมที่จะสอนหรือเรียน (ศิลาชัย สุวรรณชาติ, 2523)

ตารางฝึกหัด (Schedules of Practices)

นักเทนนิสบางคนฝึกหัดทั้งเช้าและเย็น บางคนเล่นเมื่อโอกาสอำนวย การฝึกหัดเป็นการสร้างความสัมพันธ์กันระหว่างสิ่งเร้า และการตอบสนอง สิ่งเร้าคือ ลูกเทนนิส ความเร็วของลูกเทนนิส ลักษณะการหมุนของลูก ทิศทางของลูก การเล่นของคู่ต่อสู้ ความกดดันต่าง ๆ ฯลฯ การตอบสนองคือ การที่นักเทนนิสต้องแสดงต่อสิ่งเร้าเหล่านั้น ๆ ถ้ามีความสัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้นก็จะทำให้เล่นได้ดีขึ้น ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับผลย้อนกลับด้วย

การฝึกหัดจะต้องคำนึงถึงความถี่ของการฝึกหัด และระยะเวลาของการฝึกหัดแต่ละครั้ง สำหรับความถี่ของการฝึกหัดนั้นจะต้องระมัดระวังไม่ให้เกิดการฝึกหัดเกิน ซึ่งจะก่อให้เกิดความเบื่อหน่าย และความสามารถลดลงส่วนระยะเวลาของการฝึกหัดแบ่งออกได้เป็น 2 ช่วงระยะ (1) การฝึกช่วงสั้นซึ่งหมายถึง การฝึกหัดที่ใช้เวลาน้อยกว่า 30 นาที และ (2) การฝึกช่วงยาว หมายถึง การฝึกหัดที่ใช้เวลามากกว่า 30 นาที อาจจะใช้เวลาฝึกหัด 1 หรือ 2 ชั่วโมง เป็นต้น

เป็นที่ยอมรับว่าการฝึกช่วงสั้นให้ผลดีกว่า สำหรับผู้หัดใหม่เมื่อทักษะมีลักษณะซับซ้อนยุ่งยาก ต้องการพลังงานในการฝึกทักษะมาก และผู้เรียนมีความตั้งใจและแรงจูงใจต่ำ ส่วนการฝึกช่วงยาวให้ผลดีกว่า สำหรับนักเทนนิสที่มีความสามารถสูง มีความตั้งใจและแรงจูงใจสูง

นอกจากนี้นักเทนนิสอาจจะฝึกหัดในใจ (Imagery Practice) เพิ่มเติมได้ในโอกาสว่าง หรือในวันที่ฝนตกไม่สามารถเล่นตามปกติได้ การนั่งนึกถึงการตีลูกเป็นลำดับ ๆ จนเสร็จสิ้นการตีโดยไม่ต้องเคลื่อนไหวร่างกายส่วนหนึ่งส่วนใดเพียงวันละ 5 นาที จะทำให้มีความสามารถเพิ่มขึ้นถ้าฝึกหัดในใจเป็นประจำจะทำให้นักเทนนิสมองเห็นการตีลูก ทิศทาง การหมุนของลูก และจุดตกของลูกที่เกิดขึ้นในใจได้อย่างชัดเจนก่อนเล่นเทนนิสหรือแข่งขันกับคู่ต่อสู้ที่ไม่เคยเล่นด้วยกันมาก่อน การสังเกตท่าทางการตี ลักษณะของการตีลูกและวิถีการเล่นของคู่ต่อสู้แล้วมาฝึกแข่งขันในใจ จะทำให้การแข่งขันจริงกับคู่ต่อสู้คนนั้นมีโอกาสชนะมากขึ้น (คิลป์ชีย สุวรรณชาติ, 2523)

ลักษณะบางประการของกลยุทธ์ (Characteris of Strategies)

เดนเซอเรอ (Dansereau, 1978; quoted in Suwanthada, 1985) ได้จำแนกกลยุทธ์การเรียนรู้เป็น 2 ประเภท คือ (1) กลยุทธ์หลัก (Primary Strategy) (2) กลยุทธ์สนับสนุน (Supportive Strategy) ในขณะที่กลยุทธ์หลักจะเน้นเรื่องการเรียนรู้กิจกรรมหลักที่เป็นเป้าประสงค์โดยตรง กลยุทธ์สนับสนุนก็จะมุ่งให้เกิดความเปลี่ยนแปลงภายในของผู้เรียนซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนปฏิบัติตามขั้นตอนของกลยุทธ์หลักได้ผลดียิ่งขึ้น เพื่อให้เห็นถึงความแตกต่างของกลยุทธ์ทั้ง 2 ประเภท ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น จะขอขยายความดังนี้ กลยุทธ์หลักจะเอื้อให้เกิดการเรียนรู้และการใช้ข้อมูล ในขณะที่กลยุทธ์สนับสนุนนั้นเกี่ยวข้องกับเทคนิคการจัดการตัวเองในเรื่องของการปรับทัศนคติต่อสภาพการณ์การเรียนรู้ การแก้ไขปัญหายุ่งยาก และการติดตามประสิทธิผลการเรียนรู้

นอกเหนือจากที่กล่าวมาแล้วเราอาจจำแนกกลยุทธ์ตามคุณสมบัติในการที่จะนำไปประยุกต์ใช้ได้เป็น 2 ประเภท คือ (1) กลยุทธ์เฉพาะ (Specific Strategy) (2) กลยุทธ์ทั่วไป (General Strategy) ที่นำไปประยุกต์ใช้ได้ในวงกว้าง กล่าวอีกนัยหนึ่งกลยุทธ์เฉพาะนั้นสามารถเอื้อให้เกิดการเรียนรู้ในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง ๆ โดยเฉพาะเท่านั้น ในขณะที่กลยุทธ์ทั่วไปนั้นอาจช่วยให้เกิดการเรียนรู้กิจกรรมได้หลายชนิด หลายสถานการณ์ (สิบลชัย สุวรรณชาติ, 2531) บางทฤษฎีอธิบายถึงกลยุทธ์เฉพาะนี้ว่าเป็นกลยุทธ์ที่ถูกกำหนดโดยเนื้อหาเฉพาะ และค่อนข้างขึ้นอยู่กับเนื้อหาของการเรียนรู้ ส่วนกลยุทธ์ทั่วไปนั้นเป็นกลยุทธ์ที่ใช้ได้ในวงกว้างกว่า ไม่ได้ถูกจำกัดว่าต้องใช้ในเนื้อหาเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่งเท่านั้น (Dansereau, 1978) อย่างไรก็ตาม ถึงแม้จะเชื่อกันว่ากลยุทธ์ที่เหมาะสมนั้น ควรจะมีคุณสมบัติที่เอื้อต่อการนำไปประยุกต์ใช้ได้เป็นอย่างดีในกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีลักษณะคล้าย ๆ กัน แต่กระนั้นเราก็ไม่ควรคาดหวังว่ากลยุทธ์จะเป็นเรื่องที่กว้างเสียจนไม่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาใด ๆ เลย สิ่งที่เราเป็นไปได้ก็คือ เมื่อผู้เรียนเรียนรู้กิจกรรมที่สัมพันธ์กับกิจกรรมเดิม ผู้เรียนจะสามารถนำกลยุทธ์เดิมมาปรับใช้ และอาศัยข้อมูลย้อนกลับระหว่างกระบวนการการเรียนรู้นั้น ๆ มาช่วยในการปรับกลยุทธ์เดิมให้กลายเป็นกลยุทธ์เฉพาะที่มีความเหมาะสมกับสภาพการณ์การเรียนรู้ใหม่นั้นให้มากที่สุด กลยุทธ์ที่กำหนดขึ้นเพื่อเอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้ในสภาพการณ์ต่าง ๆ นั้น อาจมีหลายลักษณะ ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของกลยุทธ์นั้น ๆ กล่าวคือ อาจเป็นกลยุทธ์หลัก (Primary Strategy) กลยุทธ์สนับสนุน (Supportive Strategy) กลยุทธ์เฉพาะ (Specific Strategy) หรือกลยุทธ์ทั่วไป (General Strategy) สำหรับสภาพการณ์การเรียนรู้นั้น ๆ (สิบลชัย สุวรรณชาติ, 2531)

กลยุทธ์การเรียนรู้ทักษะ 5 ขั้นตอน (A Five-Step Strategy)

ซิงเกอร์ (Singer, 1982, 1984a; quoted in Suwanthada, 1985) ได้นำเสนอกลยุทธ์การเรียนรู้ (Learning Strategy) กว้าง ๆ สำหรับทักษะปิด (Closed Skill) โดยอาศัยหลักเกณฑ์การจำแนกประเภทของทักษะจากการวิเคราะห์สภาพการณ์สำหรับการเรียนรู้ทักษะประเภทนี้พบว่า สิ่งแวดล้อมในขณะที่เรียนจะค่อนข้างคงที่ สถานการณ์การเรียนรู้ เป็นสิ่งที่ทำนายได้และความกังวลในเรื่องของการต้องปรับประสาทการรับรู้อย่างรวดเร็วนั้นมีน้อย ผู้เรียนมีเวลาเพียงพอที่จะประเมินสถานการณ์การเรียนรู้ การเตรียมตัว และลงมือปฏิบัติเมื่อตนเองพร้อมแล้ว ตัวอย่างของทักษะแบบปิด เช่น การตีลูกกอล์ฟ การกระโดดน้ำ การโยนโบว์ลิ่ง การเสิร์ฟลูกเทนนิส และการยิงลูกโทษในกีฬาสเกตบอล เป็นต้น ซิงเกอร์ (Singer, 1982, 1984a) ได้เสนอแนะกลยุทธ์สำหรับทักษะประเภทนี้ไว้อย่างกว้าง ๆ ว่า ประกอบด้วยขั้นตอน 5 ขั้นตอน ซึ่งต้องปฏิบัติตามลำดับดังนี้

1. ขั้นเตรียมพร้อม (Reedying)
2. ขั้นสร้างจินตนาการ (Imaging)
3. ขั้นสร้างสมาธิ (Focusing)
4. ขั้นลงมือปฏิบัติ (Executing)
5. ขั้นประเมินผล (Evaluating)

โดยทางทฤษฎีแล้วกลยุทธ์ 5 ขั้นตอนมีทั้งกลยุทธ์หลัก (Primary Strategy) และกลยุทธ์สนับสนุน (Supportive Strategy) ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะเฉพาะของแต่ละขั้นตอนว่าเป็นขั้นตอนที่มุ่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโดยตรงต่อผู้เรียนในการแสดงออกซึ่งทักษะหรือมุ่งผลโดยทางอ้อมให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงภาวะต่าง ๆ ในตัวบางอย่างที่เอื้อต่อการเรียนในขณะนั้น ตัวอย่างเช่น

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมพร้อม (Reedying) อาจจัดว่าเป็นกลยุทธ์สนับสนุนในแง่ที่ช่วยทำให้ผู้เรียนเกิดทัศนคติที่ดีต่อสิ่งที่กำลังจะเรียน

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างจินตนาการ (Imagery) นั้น สามารถใช้เป็นกลยุทธ์หลักได้เนื่องจากมุ่งกระตุ้นให้ผู้เรียนได้แสดงออกซึ่งทักษะได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นตอนที่ 3 การสร้างสมาธิ (Focusing) จัดว่าเป็นกุศโลบายหลัก เช่นเดียวกันเนื่องจากช่วยรวบรวมสมาธิให้พุ่งตรงไปยังสิ่งเร้าที่สำคัญที่สุด แต่ในขณะเดียวกันก็จัดว่าเป็นกุศโลบายสนับสนุนได้ในแง่ที่ช่วยให้ผู้เรียนเอาชนะสิ่งที่จะทำให้วอกแวกได้ ซึ่งเป็นการเตรียมภาวะภายในของผู้เรียน

ขั้นตอนที่ 4 การปฏิบัติจริง (Executing) นั้นถือว่าเป็นกุศโลบายหลัก ซึ่งทำให้เกิดการตอบสนองและแสดงออก ในขณะที่ผู้เรียนมีความพร้อมในด้านภาวะภายในร่างกายแล้ว

ขั้นตอนที่ 5 การประเมินผล (Evaluating) นั้นสามารถเป็นได้ทั้งกุศโลบายหลัก และกุศโลบายสนับสนุน การประเมินผลที่มุ่งจะติดตามและประเมินผลการแสดงออกของผู้เรียน ถือว่าเป็นกุศโลบายหลัก แต่ถ้าใช้เป็นเครื่องมือในการติดตามและประเมินภาวะภายในตัวเองของผู้เรียน ในขณะที่ผู้เรียนแสดงออกซึ่งทักษะนั้น ๆ ก็ถือว่าเป็นกุศโลบายสนับสนุน

กุศโลบายเป็นสิ่งที่ผู้สอนใช้ เพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดความเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านความรู้ และทัศนคติในขณะที่เรียนและแสดงออก เชื่อกันว่า ในการที่จะเรียนทักษะการแสดงออกที่ซับซ้อนนั้น ผู้เรียนต้องอาศัยความรู้และรู้จักนำความรู้มาใช้ในลักษณะที่กว้างขวางกว่าที่เคยคาดคิดกันไว้ และการที่จะกำกับและแสดงพฤติกรรมได้อย่างดีนั้น ผู้เรียนจะเป็นจะต้องรู้จักควบคุมอารมณ์ ทัศนคติและความคิดให้กลมกลืนกันให้ได้ ดังนั้น การใช้กุศโลบาย 5 ขั้นตอน จึงช่วยผู้เรียนได้มากในเรื่องต่อไปนี้คือ

1. ช่วยให้ผู้เรียนสร้างทักษะการเคลื่อนไหวได้ (Movement Skill)
2. ผู้เรียนเกิดทัศนคติและความคาดหวังที่ดีต่อการแสดงออกทางทักษะ
3. ผู้เรียนสามารถเอาชนะสิ่งที่รบกวนสมาธิทั้งจากภายในและภายนอกได้
4. ผู้เรียนสามารถติดตามและประเมินผลกระบวนการเรียนรู้อย่างตนเองได้

อีกประการหนึ่งเกี่ยวกับกุศโลบาย 5 ขั้นตอนก็คือ เป็นกุศโลบายที่อาจนำไปใช้ได้ผลในการเรียนรู้ทักษะแบบปิด (Closed Skill) ทุกประเภท โดยผู้เรียนอาจเริ่มต้นด้วยการประยุกต์กุศโลบายนี้เข้ากับงานใหม่ที่ต้องเรียน แล้วค่อย ๆ ปรับให้มีความสอดคล้องและเฉพาะเจาะจงกับสิ่งที่เรียนให้มากขึ้นเรื่อย ๆ ด้วยวิธีนี้ขั้นตอนต่าง ๆ ก็จะเกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ (Suwanthada, 1985)

เชื่อกันว่าขั้นตอนการสร้างจินตนาภาพ (Imagery) นั้น มีคุณสมบัติที่เอื้อต่อการนำไปถ่ายโยงใช้กับกิจกรรมการเรียนรู้อื่น ๆ ได้อย่างกว้างขวางมากมาย (Dansereau, 1978 ; Singer, 1982) และกุสโลบาย 5 ขั้นตอนนี้สามารถทำให้เกิดพฤติกรรมที่พึงปรารถนาได้เหมือนกัน ในการเรียนรู้ทักษะเปิดทุกประเภทและพฤติกรรมด้านความรู้ความเข้าใจจำเป็นสำหรับการเรียนรู้ทักษะแบบปิด (Closed Skill) ทุกประเภทนั้นจะมีความเหมือนกันอยู่ในระดับหนึ่ง ดังนั้น กุสโลบาย 5 ขั้นตอนจึงไม่เพียงแต่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะในเวลาอันรวดเร็วเท่านั้น แต่ยังมีประโยชน์ต่อผู้เรียนในการนำไปประยุกต์ใช้กับการเรียนรู้ทักษะเปิดประเภทอื่น ๆ ในอนาคตด้วย

การฝึกทางใจ (Mental Rehearsal)

เนื่องจากได้มีผู้ศึกษาถึงเรื่องกระบวนการฝึกทางใจ (Mental Practice) อย่างมีระบบมานานแล้ว (Corbin, 1972; Oxendine, 1968; Richardson, 1967; quoted in Shiekh, 1983) ในที่นี้จึงขอสรุปอย่างสั้น ๆ จากสิ่งที่มีผู้ศึกษาไว้แล้วดังต่อไปนี้ 1967 ริชาร์ดสัน (Richardson) ได้ตีพิมพ์เผยแพร่ชุดหนังสือที่รายงานถึงผลทางการศึกษากระบวนการฝึกทางใจ จำนวน 25 ราย ในระยะเวลาที่ทำการศึกษาดัง 30 ปี และในปี 1972 คอร์บิน (Corbin) ก็ได้รวบรวมและทำการประเมินผลการฝึกทางใจอีก จำนวน 50 ราย ทั้ง 2 ท่านนี้รวมทั้งออกเซนดีน (Oxendine, 1968) ได้สรุปผลการศึกษาวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวกับการฝึกสร้างจินตนาภาพ (Imaginary Practice) และการฝึกทางใจ (Mental Practice) ที่มีผลต่อการแสดงออกทางทักษะของร่างกาย (Physical Performance) ซึ่งมีข้อสรุปหลายประการที่กล่าวถึง คุณค่าของการฝึกทางใจที่มีผลต่อการเคลื่อนไหวทางร่างกาย ดังนี้

1. การฝึกทางใจ (Mental Practice) ช่วยให้การเคลื่อนไหวทักษะทางร่างกายดีขึ้น แม้จะไม่เสมอไป ริชาร์ดสัน (Richardson, 1967) พบว่า มีงานวิจัย 18 เรื่อง แสดงถึงอิทธิพลทางด้านบวกของการฝึกทางใจต่อการปฏิบัติทางการเคลื่อนไหว ในขณะที่อีก 3 เรื่อง แสดงถึงอิทธิพลทางด้านลบ และคอร์บิน (Corbin, 1972) พบว่า งานวิจัย 26 เรื่อง จาก 50 เรื่อง ชี้ให้เห็นถึงผลดี ที่เกิดจากการฝึกทางใจในขณะที่อีก 4 เรื่อง ระบุว่า การฝึกทางใจไม่มีผลในทางบวกเลย

2. การฝึกทางใจ (Mental Practice) ทำให้กล้ามเนื้อเกิดการตอบสนอง (Muscular Responses) ในส่วนที่เกี่ยวกับการแสดงออกของทักษะที่กำลังปฏิบัติอยู่ ทั้งออกแรงเดิน (Oxendine, 1968) และคอร์บิน (Corbin, 1972) ได้พบหลักฐานที่แสดงถึงปรากฏการณ์ดังกล่าวในการศึกษาจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง หลักฐานนี้ได้ถูกแสดงไว้ในกระดาษกราฟของเครื่องวัด กระแสไฟฟ้าในกล้ามเนื้อ (Electromyographic) ในระหว่างการฝึกนึกภาพทักษะทางใจ (Mental Rehearsal)

3. การฝึกทางใจ (Mental Practice) จะได้ผลดีที่สุดเมื่อใช้ร่วมกับการฝึกทางกาย (Physical Practice) ผู้ศึกษาเรื่องนี้ได้กล่าวไว้ว่า ยังไม่มีหลักฐานที่ยืนยันว่าการใช้วิธีฝึกทางใจแต่อย่างเดียวยังจะให้ผลดีกว่าการใช้วิธีการฝึกทางกายแต่อย่างเดียวยัง อย่างไรก็ตามมีแนวโน้มให้เห็นว่า การฝึกทางใจจะให้ผลดีกว่าเมื่อใช้ร่วมกับการฝึกทางกายไปพร้อม ๆ กัน

ซูอินน์ (Suinn, 1980 ; quoted in Shiekh, 1983) กล่าวว่า ในการศึกษาเรื่องการฝึกทางใจที่มีผลต่อการแสดงออกนั้นยังได้พบแบบแผนที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรต่าง ๆ (Variables) ซึ่งมีผลกระทบต่อผลการฝึกทางใจ ผู้วิจัยหลายคนได้ศึกษาบทบาทของตัวแปรที่เกี่ยวกับภูมิหลังของผู้เรียน (Subject's Backgrounds) ธรรมชาติของทักษะที่ต้องฝึกฝน (Nature of Task) และประเภทของโปรแกรมการฝึกทางใจ (Mental Practice Program) ที่ใช้ในการวิจัยพบว่า

1. บุคคลที่มีประสบการณ์ในงานที่ฝึกมาก่อนแล้วจะได้เปรียบผู้ที่เริ่มฝึก ผู้เริ่มฝึกดูเหมือนจะได้ประโยชน์มากกว่าจากการฝึกทางกาย (Physical Practice) ในขณะที่นักกีฬาวัยหนุ่มสาวจะสามารถใช้กระบวนการฝึกทางใจได้ดีกว่า

2. ทักษะการเคลื่อนไหวอย่างง่าย (Simple Motor Tasks) จะถูกเรียนด้วยกระบวนการฝึกทางใจได้ง่ายกว่าทักษะที่มีความซับซ้อน (Complex Tasks) แต่ถ้าผู้เรียนถูกฝึกหรือได้รับประสบการณ์ในทักษะที่ซับซ้อน การใช้กระบวนการฝึกทางใจเข้ามาช่วยในการเรียนรู้ จะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถในการแสดงออกได้ดีกว่า

3. มีข้อพิสูจน์ว่าการจัดให้มีช่วงของฝึกทางใจ (Mental Practice) ในการเรียนทักษะใดก็ตามจะช่วยเพิ่มคุณค่าของการฝึกชนิดนั้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อใช้การฝึกทางใจสลับกับการฝึกทางกาย (Physical Practice) เป็นช่วง ๆ ไป

ซูอินน์ (Suinn, 1980) ได้กล่าวสรุปไว้ว่า การศึกษาเกี่ยวกับการฝึกทางใจ (Mental Practice) ช่วยทำให้เห็นถึงผลดีในการใช้วิธีการดังกล่าว แต่ก็หวั่นระมัดระวังด้วย มีความเห็นพ้องกันโดยกว้าง ๆ ว่าการฝึกทางใจ (Mental Practice) มีอิทธิพลในทางบวกต่อการเรียนรู้หรือการแสดงออกทางทักษะ อย่างไรก็ตาม ผลของการวิจัยก็บ่งบอกว่า ข้อสรุปดังกล่าวอาจจะไม่เป็นจริงเสมอไป ผลดีที่สรุปได้นั้นเป็นเพียงแนวโน้มที่มองเห็นจากงานวิจัยหลาย ๆ เรื่อง สิ่งที่ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการสรุปลงไปให้ชัดเจนก็คือ งานวิจัยแต่ละเรื่องใช้วิธีการศึกษาที่แตกต่างกันออกไป และงานที่ให้อุปสรรคเป้าหมายการทดลองปฏิบัติก็แตกต่างกันไปด้วย โดยเริ่มตั้งแต่งานง่าย ๆ เช่น ใ้ผู้เรียนแยกแผ่นการ์ดออกจากกัน (Card) ใ้วาดภาพจากภาพที่มองเห็นในกระจก (Mirror Drawing) ใ้ปาลูกดอก (Dart Throwing) และใ้ยิงลูกบาสเกตบอล (Basketball Free Throws) งานวิจัยบางเรื่องมุ่งวัดเรื่องการเรียนรู้ทักษะ (Learning Skills) ในขณะที่งานวิจัยอีกหลายเรื่องอาจจะต้องการวัดการแสดงออกทางทักษะ (Performance) การฝึกทางใจในบางครั้งก็เกี่ยวข้องกับการคิดในเรื่องของการเคลื่อนไหว (Movement) บางครั้งพยายามที่จะสร้างความรู้สึกว่าคุณเองกำลังเคลื่อนไหว และบางครั้งก็เพียงแต่ใ้บรรลุถึงทักษะโดยรวม ๆ เท่านั้น (Total of The Skill) ประโยชน์ที่ได้รับจากงานวิจัยเหล่านี้ก็คือทำให้มองเห็นจุดที่งานวิจัยต่อ ๆ ไปควรจะเน้นศึกษาเป็นพิเศษ จุดหมายที่นักวิจัยควรจะมีต่อไปก็คือ วิธีการและขั้นตอนการฝึกจินตนาการ (Imagery Rehearsal)

การฝึกจินตนาการ (Imagery Rehearsal)

ในที่นี้จะมีคำที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของการฝึกทางจินตนาการที่ควรกล่าวถึงอยู่ 3 คำ คือ จินตนาการ (Imagery) การฝึกสร้างจินตนาการ (Imagery Rehearsal) และการฝึกทวนทักษะด้วยภาพในใจ (Visuomotor Behavioral Rehearsal) เขียนย่อว่า VMBR ซึ่งทั้งหมดได้เกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่เกิดขึ้นภายในตัวผู้เรียนในการสร้างภาพสิ่งที่จะเกิดขึ้นในใจก่อนที่สิ่งนั้นจะปฏิบัติขึ้นจริง (Suinn, 1976 ; quoted in Shiekh, 1983) เพื่อให้ชัดเจนยิ่งขึ้นจึงขอขยายความว่า จินตนาการ (Imagery) หมายถึง ประสบการณ์ภายในของผู้เรียน และการฝึกสร้างจินตนาการ (Imagery Rehearsal) หรือ VMBR คือ เทคนิคที่จะทำให้เกิดภาพซ้ำ ๆ กันขึ้น เพื่อพัฒนาทักษะที่จะแสดงออก ดังนั้น เมื่อนักกีฬากล่าวว่าจะมองเห็นการฉายภาพเข้าไปเข้ามาในสมอง (Flashback Memory) เกี่ยวกับเกมการเล่น นั้นแสดงให้เห็นว่าได้เกิดจินตนาการ (Imagery) ขึ้นแล้ว ตัวอย่างอื่น ๆ ของจินตนาการก็เช่น ความฝัน (Dreams) ภาพลวงตาที่เกิดจากฤทธิ์ของยาต่าง ๆ (Drug-induced) หรือการนึกได้ถึงสัมผัสโดยประสาทสัมผัสต่าง ๆ ซึ่งเกิดขึ้นจากการกระตุ้นสมองโดยตรง ส่วนการฝึกสร้างจินตนาการ (Imagery

Rehearsal) หมายถึง การฝึกใช้จินตนาการจนเกิดเป็นทักษะและผู้เรียนสามารถควบคุมประสบการณ์ได้ (Control Over The Experience) การฝึกสร้างจินตนาการนั้นต่างจากความฝันตรงที่ความฝันอยู่นอกการควบคุม แต่การฝึกจินตนาการนี้อยู่ภายใต้ความควบคุมและกำหนดได้ว่าจะให้ฝึกสร้างภาพอะไร โดยวิธีใดจะต้องทำอะไรบ้าง คำว่าการฝึกในใจ (Cover Rehearsal) นี้ บางครั้งก็ถูกใช้ เช่นเดียวกันในโปรแกรมการฝึกเพื่อปรับพฤติกรรมของคน เช่น ในบางขั้นตอนของการฝึกกับสัมผัสภายในใจ (Covert Sensitization) การฝึกเสริมแรงภายใน (Covert Reinforcement) การควบคุมแรงกดดัน (Implosion) หรือการควบคุมความวิตกกังวล (Anxiety Management) เป็นต้น (Cautela, 1967, 1970 ; Levis, 1967 ; Suinn, 1977; Wolpe, 1958 ; quoted in Shiekh, 1983) และซูอินน์ (Suinn, 1983) ได้สรุปว่า ลักษณะเด่นที่สุดของกิจกรรมการฝึกทางจินตนาการ (Imagery Rehearsal Activity) ก็คือวิธีการผสมผสานเอาประสบการณ์ทั้งหมดเข้าด้วยกันอย่างกลมกลืน (Reintegration of Experience)

การสร้างจินตนาการโดยการฝึกทบทวนทักษะด้วยภาพในใจ (Visuomotor Behavioral Rehearsal) นั้น เป็นยิ่งกว่าการจินตนาการธรรมดา ๆ จะเป็นการสร้างประสบการณ์ซึ่งการควบคุมอย่างดี (Well-control) ซึ่งเป็นการคิดชนิดหนึ่งคล้าย ๆ กับภาพลวงของความฝันในตอนกลางคืน แต่ความแตกต่างที่สำคัญระหว่างความฝันดังกล่าวกับการฝึกทางจินตนาการหรือการฝึกทบทวนทักษะด้วยภาพในใจ (VHBR) นั้น เป็นสิ่งที่ควบคุมได้โดยสติสัมปชัญญะ ในขณะที่ความฝันเป็นสิ่งนอกเหนือการควบคุม

ส่วนการฝึกทางใจ (Mental Rehearsal) จะต้องกระทำในขณะที่ผู้ฝึกหลับตา ผู้ฝึกสอนอาจบอกแก่ผู้ฝึกว่า "ให้สร้างภาพตัวเองกำลังเคลื่อนไหว" เช่น กำลังปลูกดอก การฝึกสร้างจินตนาการ (Imagery Rehearsal) มีความซับซ้อนมากกว่าการคิดง่าย ๆ แบบแยกเป็นเรื่อง ๆ ในมิติเดียว (One-dimensional) แต่เป็นประสบการณ์ที่หลอมรวมการคิดเกี่ยวกับการรับสัมผัสในทุก ๆ มิติ (Fully Dimensional)

ความสามารถในการสร้างภาพการเคลื่อนไหวในใจนี้มีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการฝึกทักษะการเคลื่อนไหวจริงโดยฮุสเนอร์ (Housner, 1979; quoted in Singer, 1979) พบว่าการสร้างจินตนาการเกี่ยวกับเคลื่อนไหวมือไปยังตำแหน่งที่เป็นเกณฑ์เป้าหมาย (Criterion Position) ช่วยทำให้ผู้เรียนสามารถเคลื่อนไหวมือได้อย่างใกล้เคียงเป้าหมายมากขึ้นเมื่อปฏิบัติจริง

งานวิจัยต่างประเทศ

จาคอบสัน (Jacobson, 1930, 1932; quoted in Sage, 1984) ได้ทำการทดลองค้นคว้า โดยใช้เครื่องมือไฟฟ้าวัดกล้ามเนื้อ (Electromyography) จากนั้นบันทึกผลคลื่นไฟฟ้าที่เกิดจากผู้เข้ารับการทดลองปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ในขณะที่ผู้เข้ารับการทดลองใช้วิธีการสร้างภาพการเคลื่อนไหวในใจหรือจินตนาการ (Imagery) กับทักษะงานที่แสดงออก ปรากฏว่าเส้นกราฟคลื่นไฟฟ้าได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ซึ่งแสดงว่าเมื่อมีการสร้างภาพการเคลื่อนไหวในใจหรือจินตนาการจะมีผลต่อกล้ามเนื้อที่เกี่ยวข้องกับทักษะที่กำลังจินตนาการนั้น ทำให้กล้ามเนื้อมีการตอบสนองหรือมีการเคลื่อนไหวตามไปด้วย

เวนเดลและคณะ (Vendel et al., 1943; quoted in Sage, 1984) ได้ทำการศึกษาทดลองเกี่ยวกับการฝึกทางใจ (Mental Practice) และการเรียนรู้ทักษะการเคลื่อนไหว โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 3 ชั้นปีที่ 4 และเป็นนักศึกษาระดับวิทยาลัย ทำการฝึกการยิงประตูลูกโทษบาสเกตบอล (Free Throw Shooting) และการปาเป้า (Dart Throwing) พบว่า กลุ่มที่ฝึกทักษะทางกาย (Physical Practice) และกลุ่มที่ฝึกทักษะทางใจ (Mental Practice) เกิดการพัฒนาดีขึ้น ในขณะที่กลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกอะไรเลยไม่เกิดการพัฒนา เขาลงความเห็นว่า การฝึกทางใจเกือบจะมีผลเหมือนกับการฝึกทางกาย แต่ถึงอย่างไรก็ตาม การวิจัยครั้งนี้นักมีข้อจำกัด เนื่องจากเขาไม่ได้ใช้การวิเคราะห์ค่าทางสถิติ และกลุ่มตัวอย่างก็มีเพียง 12 คนเท่านั้น

คลาร์ค (Clark, 1960; quoted in Sage, 1977) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลของการฝึกทางใจ (Mental Practice) กับ การฝึกทางกาย (Physical Practice) โดยใช้การฝึกการยิงประตูลูกโทษด้วยมือข้างเดียวของแปซิฟิกโคสต์ (Pacific Coast one Hand Foul Shooting) กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนมัธยมชายจำนวน 144 คน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีทักษะดี กลุ่มที่มีทักษะปานกลาง และกลุ่มที่เริ่มหัดใหม่ และในแต่ละกลุ่มยังได้แบ่งแยกออกไปฝึกทักษะทางกายส่วนหนึ่งและฝึกทักษะทางใจอีกส่วนหนึ่ง ผู้เข้ารับการทดสอบทั้งหมดให้ทดสอบก่อน (Pre-test) โดยให้ยิงประตูคนละ 25 ลูก และทดสอบครั้งสุดท้าย (Post-test) อีก 25 ลูก ใช้เวลาในการฝึก 14 วัน ฝึกยิงประตูวันละ 30 ลูก ผลปรากฏว่าการฝึกทางใจ (Mental Practice) ในกลุ่มที่มีทักษะสูงและกลุ่มที่มีทักษะปานกลาง แสดงผลเกือบจะเท่ากับการฝึกทางกาย (Physical Practice) แต่ในกลุ่มที่เริ่มหัดใหม่การฝึกทางกายให้ผลดีกว่าการฝึกทางใจ

โคโลเน (Kolonay, 1977; quoted in Shiekh, 1983) ได้ออกแบบการทดลองของเขาโดยใช้ผู้เข้ารับการทดสอบเป็นชาย จำนวน 72 คน ซึ่งเป็นนักกีฬาบาสเกตบอลระดับวิทยาลัยจาก 8 ทีม สุ่มตัวอย่างออกเป็น 4 กลุ่มคือ กลุ่มที่ 1 ให้ฝึกจินตนาภาพ (Imagery) และให้ฝึกผ่อนคลายร่างกายด้วยวิธีการจินตนาภาพ (Imagery Rehearsal) เช่นกัน กลุ่มที่ 2 ให้ฝึกการผ่อนคลายทางร่างกายตามลำพัง กลุ่มที่ 3 ให้ฝึกจินตนาภาพแต่ไม่ได้รับการผ่อนคลายทางร่างกาย ส่วนกลุ่มที่ 4 ไม่ได้รับการฝึกอะไรเลย กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดได้รับการฝึกทักษะกีฬาบาสเกตบอลจำนวน 15 แบบฝึก ใช้เวลา 6 สัปดาห์ แล้วทดสอบผลการฝึกโดยใช้การยิงประตูลูกโทษ (Free Throw Shooting) ผลการทดสอบปรากฏว่า กลุ่มที่ฝึกจินตนาภาพและการผ่อนคลายทางร่างกาย (Imagery and Relaxation) สามารถยิงประตูลูกโทษเพิ่มขึ้นจากเดิม 7 % และผลจากการฝึกนี้ไม่เพียงแต่เพิ่มค่าทางสถิติอย่างเดียว ยังส่งผลไปถึงการเพิ่มชัยชนะในการแข่งขันอีกด้วย

มาโฮนีและเอเฟวีเนอร์ (Mahoney and Avenier, 1977 ; quoted in Sage, 1977) เป็นนักจิตวิทยาการศึกษาได้กล่าวว่า การจินตนาภาพ (Imagery) ที่จะใช้ในการแสดงออกทักษะทางกีฬามี 2 วิธี คือ

1. การจินตนาภาพโดยใช้ตัวเองเป็นภาพแสดงการเคลื่อนไหว (Internal Imagery) ซึ่งนักกีฬาจะเคลื่อนไหวตัวเองไปในท่าทางที่เป็นธรรมชาติ ระหว่างปฏิบัติทักษะกีฬานั้น ๆ จะรู้ถึงความตั้งใจของเราเองแต่ไม่สามารถมองเห็นการเคลื่อนไหวของตัวเองได้

2. การจินตนาภาพโดยใช้ผู้อื่นเป็นภาพแสดงการเคลื่อนไหว (External Imagery) โดยนักกีฬาจะต้องดูการปฏิบัติทักษะจากนักกีฬาคนอื่น ๆ หรือจากภาพในเครื่องมือสื่อทัศนศึกษาต่าง ๆ ซึ่งจากการศึกษาของมาโฮนีและเอเฟวีเนอร์ (Mahoney & Avenier, 1977) โดยการทดลองกับนักยิมนาสติก 2 กลุ่ม กลุ่มแรกให้ฝึกทักษะยิมนาสติกควบคู่กับฝึกจินตนาภาพโดยใช้ตัวเองเป็นภาพแสดงการเคลื่อนไหว (Internal Imagery) กลุ่มที่สอง ให้ฝึกทักษะยิมนาสติกควบคู่กับฝึกจินตนาภาพ โดยใช้ผู้อื่นเป็นภาพแสดงการเคลื่อนไหว (External Imagery) ผลการทดลองปรากฏว่า นักยิมนาสติกกลุ่มแรกมีทักษะที่แสดงออกดีกว่ากลุ่มที่สอง ซึ่งขณะที่จินตนาภาพโดยใช้ตัวเองเป็นภาพแสดงการเคลื่อนไหวจะทำให้ระบบประสาทสั่งงานไปที่กล้ามเนื้อต่าง ๆ ได้มากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจาคอปสัน (Jacopson, 1931 ; quoted in Sage, 1977) และงานวิจัยของฮาร์ล (Hale, 1980 ; quoted in Cox, 1985) ที่พบว่านักกีฬายกน้ำหนักที่ใช้วิธีการจินตนาภาพโดยใช้ตัวเองเป็นภาพแสดงทักษะ ให้ผลในการใช้กล้ามเนื้อแขนคอนบน (Biceps)

ได้ดีกว่านักกีฬายกน้ำหนักที่ใช้วิธีจินตนาภาพ โดยใช้ผู้อื่นเป็นภาพแสดงทักษะ

มาโฮนีและเอเฟวีเนอร์ (Mahoney and Avenier, 1977 ; quoted in Shiekh, 1983) ได้ทำการศึกษาวิจัยโดยใช้แบบสอบถามให้นักกีฬายกน้ำหนักที่เข้าร่วมการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกปี 1976 จากนักกีฬายกน้ำหนักที่ได้เป็นตัวยืนในการแข่งขัน ซึ่งคัดเลือกโดยคณะกรรมการโอลิมปิกกับนักกีฬายกน้ำหนักที่ผ่านการคัดเลือกเข้ามาแข่งขันในรอบสุดท้าย แบบสอบถามที่ใช้ครอบคลุมในหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้ ข้อมูลเฉพาะบุคคล (Personality) ด้านความคิดรวบยอด (Self-concept) ด้านจิตวิทยา (Psychological) ด้านกลยุทธ์การเรียนรู้ (Strategy) และความรู้ที่เกี่ยวกับกิจกรรมทักษะต่าง ๆ นำคะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของนักกีฬาทั้งสองกลุ่มไปวิเคราะห์ค่าทางสถิติ พบว่า นักกีฬายกน้ำหนักทั้งหมดใช้กลยุทธ์จินตนาภาพ (Imagery Strategy) ในการฝึกซ้อมและระหว่างทำการแข่งขันเสมอ นักกีฬายกน้ำหนักจะใช้วิธีการจินตนาภาพภายใน (Internal Imagery) และจินตนาภาพภายนอก (External Imagery) ประการสุดท้ายพบว่า นักกีฬายกน้ำหนักจะใช้กลยุทธ์จินตนาภาพภายในมากกว่ากลยุทธ์จินตนาภาพภายนอก

ฮาเกนแบค (Hagenback, 1978 ; quoted in Singer et all, 1979) ได้ศึกษาทดลองถึงผลของจินตนาภาพ (Imagery) โดยใช้การเรียนรู้งาน 6 ตำแหน่งจากเครื่องมือวัดตำแหน่งการเคลื่อนไหวที่เป็นเส้นโค้ง (Curvilinear Positioning Task) ผู้เข้ารับการทดลองถูกแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ฝึกจินตนาภาพ (Imagery) กลุ่มที่ใช้การกำหนดตัวแทน (Labeling) และกลุ่มที่ฝึกการเคลื่อนไหวเอง โดยกลุ่มที่ฝึกจินตนาภาพให้สร้างภาพการเคลื่อนไหวในใจของตำแหน่งมาตรฐานให้มีความคล้ายคลึงกับหน้าปัดนาฬิกา ผลปรากฏว่า ในการใช้กลยุทธ์ (Strategy) ทั้ง 3 กลุ่มนี้ กลุ่มที่ฝึกจินตนาภาพ (Imagery) ให้ผลในการเคลื่อนไหวไปยังตำแหน่งมาตรฐานได้ถูกต้องมากที่สุด

ไมนัส (Minas, 1978 ; quoted in Sage, 1984) ได้ให้ผู้เข้ารับการทดลองฝึกการปาเป้าที่เป็นถัง ผลการฝึกพบว่า กลุ่มฝึกทางใจ (Mental Practice) แสดงผลได้ดีกว่ากลุ่มที่ฝึกทักษะทางร่างกาย (Physical Practice) ซึ่งไรอันและไซมอน (Ryan and Simons, 1981 ; quoted in Sage, 1984) ได้ทำการวิจัยงานอื่น ๆ อีก 2 งาน เป็นการสนับสนุนในเรื่องนี้ นักวิจัยหลายท่านมีความเห็นว่าการฝึกทางใจจะให้ผลสำเร็จมากสำหรับผู้เริ่มเรียนและผลจะยิ่งเด่นชัดมาก เมื่อผู้เรียนพยายามสร้างภาพในใจถึงจุดหมายหรือจุดสุดท้าย (Goal) ของงาน และทำให้สำเร็จจากการวิจัยพบว่า การฝึกทางใจสามารถเพิ่มขอบเขตการทางทฤษฎีปัญหาได้ดีกว่า

ฮุสเนอร์ และฮอฟแมน (Housner and Haffman, 1979 ; quoted in Singer et al, 1979) ได้ทดลองถึงผลการจินตนาการภาพ (Imagery) โดยใช้ทักษะการจำกัดแอมจาก เครื่องมือวัดงานการเคลื่อนไหวของตำแหน่งมาตรฐาน (Criterion Positioning Task) และผู้เข้ารับการทดลองถูกสอนให้ฝึกการสร้างภาพการเคลื่อนไหวในใจของมือที่กำลังเคลื่อนไหว ไปยังตำแหน่งมาตรฐาน ในระหว่างการพัก (Rest Intervals) ผู้เข้ารับการทดสอบบางคนถูก ให้บทวนการสร้างภาพในใจซ้ำ ขณะที่คนอื่น ๆ ไม่ได้ทำ ผลปรากฏว่า กลุ่มที่ใช้กลยุทธ์แบบจินตนาการภาพ (Imagery Strategy) โดยสร้างภาพการเคลื่อนไหวในใจระหว่างการฝึกจนจบ และระหว่างการพัก มีความสามารถในการแสดงออกสูงที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของฮาเกนแบค (Hagenback, 1978; quoted in Singer et al, 1979)

แมคเบิร์ตและโรทสไตน์ (Mcbride and Rothstein, 1979 ; quoted in Sage, 1984) ทำการทดลองโดยใช้กลุ่มตัวอย่างฝึกการตีลูกบอลโบว์ที่เป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มแรกฝึกทางใจ (Mental Practice) กลุ่มที่สองฝึกเฉพาะทางร่างกาย (Physical Practice) และกลุ่มที่สามฝึกทางร่างกายควบคู่กับฝึกทางใจด้วย (Physical-Mental Group) ผลการทดลองปรากฏว่า กลุ่มที่สามที่ฝึกทางร่างกายควบคู่กับการฝึกทางใจมีทักษะที่แสดงออกพัฒนาการได้ดีกว่าสองกลุ่มแรก ซึ่งการฝึกทางใจควบคู่กับการฝึกทางร่างกายจะช่วยพัฒนาการเรียนรู้ทักษะ ได้ดีขึ้น

ซิงเกอร์ เรตส์ดีลและโคเรียนเนค (Singer, Ridsdale and Korienek, 1979) ได้ทำการศึกษาวิจัยถึงความสัมพันธ์ผลการเรียนรู้ทักษะในงานการเคลื่อนไหวที่เรียงเป็นลำดับ (Serial Positioning Task) และหลักการให้กลยุทธ์ (Strategy) แก่ผู้เรียน ทำการทดลองโดยให้กลยุทธ์การเรียนรู้แก่ผู้เรียนเพื่อเปรียบเทียบการให้กลยุทธ์การเรียนรู้ระหว่างจินตนาการ (Imagery) กับการจับกลุ่ม (Chunking) และการหูดเป็นจังหวะ (Rhythm) ในการจำกัดทักษะการเรียนรู้ การทดลองครั้งนี้ใช้เครื่องมือวัดงานการเคลื่อนไหวที่เรียงเป็นลำดับ (Computer Managed Serial Motor Task) พ่วงอยู่กับเครื่องไมโครคอมพิวเตอร์ (Micro-computer) โดยผู้เข้ารับการทดลองจะควบคุมคันโยก (Joystick) ที่เครื่องมือวัดงานการเคลื่อนไหวที่เรียงลำดับและผู้ทดลองจะควบคุมอยู่ที่เครื่องไมโครคอมพิวเตอร์ (Microcomputer Control Unit) ในการทดลองได้ใช้กลุ่มประชากรชายและหญิง จำนวน 40 คน เป็นนักศึกษา มหาวิทยาลัยฟลอริดา มีอายุเฉลี่ย 24 ปี แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม กลุ่มแรกเป็นกลุ่มที่ใช้กลยุทธ์จินตนาการ (Imagery) สร้างภาพการเคลื่อนไหวในใจช่วยในการจำกัดการเคลื่อนไหว กลุ่มที่สองใช้กลยุทธ์การจับกลุ่ม (Chunking) ช่วยในการจำกัดการเคลื่อนไหว กลุ่มที่สามใช้กลยุทธ์การ

พูดเป็นจังหวะ (Rhythm) ช่วยในการจำการเคลื่อนไหว กลุ่มที่สี่เป็นกลุ่มควบคุม (Control Group) ที่ไม่ใช้กลยุทธ์ใดๆเลย

วิธีการทดลอง กลุ่มทดลองจะได้รับการสอนวิธีปฏิบัติกลยุทธ์ใดๆที่จะใช้ในการจำและแต่ละกลุ่มจะต้องจำงานการเคลื่อนไหว 10 ตำแหน่ง หลังจากนั้นให้หยุดพัก 20 วินาที และให้ทดสอบความจำการเคลื่อนไหวอีก 10 ตำแหน่ง ที่แตกต่างกันกับข้างต้นเพื่อเปรียบเทียบการถ่ายโอนการเรียนรู้ทักษะ นำค่าเฉลี่ยความผิดพลาดสมบูรณ์ (Absolute Error) ของแต่ละกลุ่มไปวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) และเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีของนิวแมน-คูลส์ (Newman-Keuls) ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพบว่า กลุ่มที่ใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ด้วยวิธีจินตนาภาพ (Imagery) และกลุ่มที่ใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ด้วยวิธีการจับกลุ่ม (Chunking) มีความผิดพลาดในการจำการเคลื่อนไหวน้อยกว่ากลุ่มที่ใช้กลยุทธ์ใดๆ การเรียนรู้ด้วยวิธีพูดเป็นจังหวะ (Rhythm) และกลุ่มควบคุม

ซิงเกอร์ เรตสดีล และโคเรียนเนค (Singer, Ridsdale and Korienek, 1979) ได้ทำการศึกษาดทดลองเกี่ยวกับอิทธิพลของการใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ (Strategy) ที่มีผลต่อการเรียนรู้ทักษะการจำและการถ่ายโอนการเรียนรู้โดยศึกษาเปรียบเทียบผลการให้กลยุทธ์การเรียนรู้แบบต่าง ๆ แก่ผู้เรียน ในการฝึกเรียนรู้งานที่เรียงลำดับ (Serial Positioning Task) และศึกษาการจำทักษะการเคลื่อนไหวโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ (Computer-managed Task) พ่วงอยู่กับเครื่องมือวัดการจำทักษะการเคลื่อนไหวที่เรียงเป็นลำดับ (Serial Manipulation Apparatus) การวิจัยครั้งนี้ใช้นักศึกษาชาย-หญิง จากมหาวิทยาลัยฟลอริดา จำนวน 50 คน มีอายุเฉลี่ยประมาณ 20 ปี แบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม กลุ่มที่หนึ่งใช้กลยุทธ์จินตนาภาพ (Imagery) ช่วยในการจำ กลุ่มที่สองใช้กลยุทธ์การจับกลุ่ม (Chunking) ช่วยในการจำ กลุ่มที่สี่ให้เลือกใช้กลยุทธ์การเรียนรู้เอง (Informed-Choice) กลุ่มที่ห้าเป็นกลุ่มควบคุม (Control Group) จะไม่ใช้กลยุทธ์การเรียนรู้เลย ผู้เข้ารับการทดลองแต่ละคนจะได้เรียนรู้และฝึกหัดงานการเคลื่อนไหว 2 งาน โดยครั้งแรกจะให้เรียนงานการเคลื่อนไหว 8 ตำแหน่ง และหยุดพัก 2 นาที จึงทดสอบความจำการเคลื่อนไหวหยุดพักอีก 2 นาที และให้ทดสอบการถ่ายโอนการเรียนรู้ หลังจากนั้นให้ตอบแบบสอบถามประเมินผลการใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ นำคะแนนที่ได้จากการทดลองไปวิเคราะห์ค่าสถิติโดยวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) แล้วเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีของนิวแมน-คูลส์ (Newman-Keuls) ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มที่ใช้กลยุทธ์จินตนาภาพ (Imagery) ช่วยในการเรียนรู้ทักษะการเคลื่อนไหว มีผลการแสดงออกต่อการฝึก และการถ่ายโอนการเรียนรู้ดีกว่ากลุ่มที่ใช้กลยุทธ์การเรียนรู้แบบจับกลุ่ม (Chunking) การพูดเป็นจังหวะ (Verbalization) และแบบเลือกใช้กลยุทธ์การเรียนรู้โดยผู้รับการทดลองเอง (Informed-Choice)

เอพส์เทิน (Epstein, 1980 ; quoted in Sage, 1977) ได้ทำการทดลองกับ นักกีฬาปาเป้า (Dart-Throwing) โดยใช้ นักกีฬา 2 กลุ่ม กลุ่มแรกใช้วิธีการฝึกจินตนาภาพสร้าง ภาพการเคลื่อนไหวในใจโดยใช้ตัวเองเป็นภาพ (Internal Imagery) กลุ่มที่สองใช้วิธีการ ฝึกจินตนาภาพสร้างภาพการเคลื่อนไหวในใจโดยใช้ผู้อื่นเป็นภาพ (External Imagery) ผล การทดลองปรากฏว่า ความสามารถของทักษะที่แสดงออกของนักกีฬาปาเป้าทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกัน และเอพส์เทิน (Epstein 1980) ได้อธิบายว่า ทักษะบางอย่างนักกีฬาอาจจะใช้วิธีการฝึก จินตนาภาพทั้งสองวิธีมารวมกันเพื่อฝึกทักษะให้ได้ผลดีที่สุด ซึ่งไปสอดคล้องกับผลการวิจัยของ โรเทลลา เกนสเนเดอ โอเจลา และบิลลิงส์ (Rotella, Gansneder, Ojala and Billing, 1980 ; quoted in Sage, 1977)

ซิงเกอร์ และแอนเชล (Singer and Anshel, 1980) ได้ทำการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบถึงขบวนการการเรียนรู้ระหว่างการสอนทักษะการเรียนรู้แบบธรรมดาหรือการสอนทักษะการ เรียนรู้โดยไม่ใช้กุศโลบายการเรียนรู้แก่ผู้เรียน การศึกษาวิจัยทำโดยสร้างรูปแบบการสอน (Module) ทักษะการเรียนรู้ โดยใช้ทักษะการโยนลูกบอลขนาดเล็ก 3 ลูกสลัดกันด้วยมือที่ถนัด และไม้ถนัดเรียงตามลำดับโดยให้นักเรียนชายระดับชั้นมัธยมศึกษา จำนวน 10 คน เป็นกลุ่มทดสอบ ทักษะนี้ เพื่อหารูปแบบวิธีการให้เงื่อนไข การให้ผลย้อนกลับและการให้กุศโลบายการเรียนรู้ (Strategy) ดังนี้ จินตนาภาพ (Imagery) การพูดเป็นจังหวะ (Rhythm Verbalization) และการถ่ายข้อความ (Paraphrasing) ที่จะใช้ในระหว่างการจัดกระทำรูปแบบการสอนนี้ เมื่อ ได้รูปแบบการสอนทักษะการเรียนรู้เป็นเครื่องมือการทดลองแล้ว จึงนำเอารูปแบบการสอนทักษะ การเรียนรู้ที่ทดสอบแล้วดังกล่าวไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม กลุ่มแรกเป็นกลุ่มที่ให้ฝึกทักษะ การเรียนรู้ควบคู่กับการให้กุศโลบายการเรียนรู้ กลุ่มที่สองเป็นกลุ่มที่ให้ฝึกทักษะการเรียนรู้อย่าง เดียว เมื่อสิ้นสุดโปรแกรมการฝึกทักษะทั้งสองกลุ่มแล้ว ให้ทดสอบทักษะการเรียนรู้ใหม่ที่ต่างกับ ทักษะที่ฝึกข้างต้น

ผลการศึกษาวิจัยพบว่า กลุ่มนักเรียนมัธยมที่ได้รับการสอนทักษะการเรียนรู้ควบคู่กับการ ให้กุศโลบายการเรียนรู้ (Strategy) มีผลการแสดงออกของทักษะดีกว่ากลุ่มนักเรียนมัธยมที่ได้ รับการสอนทักษะการเรียนรู้โดยปราศจากการให้กุศโลบายการเรียนรู้

เอตเวดส์และลี (Edwards and Lee, 1985) ได้ทำการศึกษาวิจัยถึงการเรียนรู้ ทักษะที่มีรูปแบบการสอนโดยให้กุศโลบายการเรียนรู้ (Strategy) และศึกษาถึงการถ่ายโยงการ เรียนรู้ไปสู่งานอื่นที่สัมพันธ์กัน เพื่อที่จะศึกษารูปแบบการสอนทักษะที่ให้กุศโลบายการเรียนรู้แก่ผู้เรียน

กับการให้ผู้เรียนลองผิดลองถูกเอง (Trial and Error) ในการเรียนรู้ทักษะการเคลื่อนไหว การจำ และการถ่ายโอนการเรียนรู้ โดยใช้เครื่องมือวัดทักษะการเคลื่อนไหวแบบเรียงลำดับ (Serial Movement Task) ให้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชายอายุระหว่าง 10-12 ปี จำนวน 40 คน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 20 คน กลุ่มที่หนึ่ง ให้เรียนรู้ทักษะการเคลื่อนไหวแบบเรียงลำดับ โดยผู้สอนให้กลยุทธ์การเรียนรู้ทักษะ (Strategy) กลุ่มที่สองให้ผู้เรียนทักษะการเคลื่อนไหวแบบเรียงลำดับ โดยให้ลองผิดลองถูกเอง (Trial and Error) หลังจากนั้นให้ทดสอบทักษะการจำการเคลื่อนไหว (Retention) และการถ่ายโอนการเรียนรู้ไปสู่งานอื่นที่สัมพันธ์กัน (Relationship Transfer of Motor Skills) นำคะแนนความผิดพลาดคงที่ (Constant Error) และความผิดพลาดแปรผัน (Variable Error) ที่แสดงออกต่องานการเคลื่อนไหวแบบเรียงลำดับในขณะฝึกจากการทดสอบการจำและจากการถ่ายโอนการเรียนรู้ไปวิเคราะห์ค่าทางสถิติด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) แล้วเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีของนิวแมน-คูลส์ (Newman-Keuls) ผลการทดสอบพบว่า กลุ่มที่หนึ่งที่ให้ผู้เรียนเรียนรู้ทักษะการเคลื่อนไหวแบบเรียงลำดับ โดยผู้สอนให้กลยุทธ์การเรียนรู้ทักษะ (Strategy) มีความผิดพลาดในการเรียนรู้ทักษะน้อยกว่ากลุ่มที่สองที่ให้ผู้เรียนเรียนรู้ทักษะการเคลื่อนไหวแบบเรียงลำดับซึ่งให้ลองผิดลองถูกเอง (Trial and Error)

แฮริสันและโรบินสัน (Harris and Robinson, 1986) ได้ทำการศึกษาทดลองถึงผลการทำงานของกล้ามเนื้อ ในขณะที่ปฏิบัติกิจกรรมทักษะระหว่างการฝึกด้วยวิธีจินตนาภาพภายใน (Internal Imagery) และการฝึกด้วยวิธีจินตนาภาพภายนอก (External Imagery) โดยใช้เครื่องมือวัดคลื่นไฟฟ้าในกล้ามเนื้อ (Electromyography) ในการทดสอบครั้งนี้ จุดประสงค์การทดลองเพื่อจะศึกษาการทำงานของกล้ามเนื้อขณะที่ต้องการแสดงทักษะออกมาด้วยวิธีการฝึกจินตนาภาพ (Imagery) เพื่อเปรียบเทียบทักษะส่วนบุคคลที่มีระดับทักษะ (Skill Level) ต่างกันในการฝึกจินตนาภาพภายใน และจินตนาภาพภายนอก และเพื่อศึกษาการฝึกใช้เทคนิคการผ่อนคลายกล้ามเนื้อ (Meditation-Relaxation) การทดลองครั้งนี้ได้ทดลองกับทักษะกีฬาคาราเต้ โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง 36 คน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มที่หนึ่งเป็นกลุ่มนักกีฬาคาราเต้ที่กำลังฝึกใหม่ (Beginning) ซึ่งเป็นชาย 16 คน หญิง 2 คน กลุ่มที่สอง เป็นกลุ่มนักคาราเต้ระดับขั้นสูง (Advanced) ซึ่งเป็นชาย 14 คน หญิง 4 คน นักคาราเต้ทั้ง 2 กลุ่ม จะได้รับการฝึกการผ่อนคลายกล้ามเนื้อ (Meditation Relaxation) ได้รับการฝึกจินตนาภาพภายในและจินตนาภาพภายนอกขณะที่กำลังยกชกปฏิบัติทักษะคาราเต้ทุกครั้ง ในระหว่างการฝึก ก่อนและหลังการฝึกผ่อนคลายกล้ามเนื้อและการฝึกจินตนาภาพ จะบันทึกผลการทำงานของกล้ามเนื้อด้วยเครื่องบันทึกคลื่นไฟฟ้า (Electromyography) และหลังจากเสร็จสิ้นการฝึกทุกครั้งให้ผู้เข้ารับการทดลองตอบแบบสอบถาม

ประเมินผลสัมฤทธิ์การใช้จินตนาภาพ (Imagery) ในการฝึกทักษะกีฬาคาราเต้ ผลการทดลองพบว่า

1. ทักษะของผู้เรียนที่มีระดับความสามารถ (Skill Level) ต่างกันทำให้มีผลกระทบต่อกล้ามเนื้อระหว่างการฝึกจินตนาภาพแตกต่างกัน
2. การฝึกจินตนาภาพภายใน (Internal Imagery) ทำให้กล้ามเนื้อทำงานมากกว่าการฝึกจินตนาภาพภายนอก (External Imagery)
3. การใช้เทคนิคการฝึกผ่อนคลายกล้ามเนื้อ (Meditation-Relaxation) ระหว่างการฝึกทักษะคาราเต้ มีผลกระทบต่อการทำงานของกล้ามเนื้อ

ศิลปชัย สุวรรณชาติ (Silpachai Suwanthada, 1985) ได้ทำการศึกษาทดลองถึงความสามารถในการถ่ายโยงของกลยุทธ์การเรียนรู้ (Strategy) ในสถานการณ์การเรียนรู้ที่จะพบต่อไปและมีความสัมพันธ์กันหรือกล่าวให้เฉพาะเจาะจงลงไปก็เพื่อ ศึกษาถึงประสิทธิภาพของกลยุทธ์ที่ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย 5 ขั้นตอน (The Five-Step Strategy) โดยวัดจากระดับทักษะที่ผู้เรียนแสดงออกในงานหลักที่ได้รับการฝึก 1 งาน และงานที่เกี่ยวข้องอีก 2 งาน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างในการทดลอง 80 คน แบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม ด้วยวิธีการสุ่มแบบง่าย (Random Sampling) แต่ละกลุ่มจะมีจำนวนผู้เรียนเท่ากัน และแบ่งเป็นเพศหญิงและชายอย่างละเท่ากันด้วย กลุ่มที่หนึ่ง เป็นกลุ่มที่ใช้กลยุทธ์แบบยึดติดกับเนื้อหา (Content-Dependent) กลุ่มที่สองเป็นกลุ่มที่ใช้กลยุทธ์แบบยึดติดกับเนื้อหาบวกกับสิ่งเร้าเตือน (Content-Dependent Strategy Plus Reminders) กลุ่มที่สามเป็นกลุ่มที่ใช้กลยุทธ์แบบไม่ยึดติดกับเนื้อหา (Content-Independent) กลุ่มที่สี่เป็นกลุ่มที่ใช้กลยุทธ์แบบไม่ยึดติดกับเนื้อหาบวกกับสิ่งเร้าเตือน (Content-Independent Strategy plus Reminders) และกลุ่มที่ห้า เป็นกลุ่มควบคุม (Control Group) งานแรก que ผู้เรียนทุกคนต้องปฏิบัติคือ การโยนลูกดอกในกีฬาปาเป้า แบบหงายมือต่ำกว่าไหล่ (Underhanded) โดยมีเป้าอยู่ที่ข้างฝาห่างออกไป 3 เมตร ส่วนงานที่เกี่ยวข้องงานที่ 1 คือ การโยนลูกดอกต่ำกว่าไหล่ โดยมีเป้าอยู่ที่พื้นห่างออกไป 6 เมตร (Jart Throwing) และอีกงานหนึ่งก็คือ การยิงลูกโทษบาสเกตบอล (Basketball Foul Shooting) หลังจากการทดลองนี้แล้วได้ใช้แบบสอบถาม (Strategy Rating Scales) เป็นเครื่องมือช่วยประเมินกลยุทธ์ที่ผู้เรียนใช้ในการปฏิบัติทักษะที่เกี่ยวข้อง 2 ทักษะที่กล่าวมาแล้ว

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้ใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance) ในส่วนที่เกี่ยวกับการแสดงออกของทักษะผู้เรียน ผลสรุปได้ว่า การเรียนรู้งานหลัก

และงานที่เกี่ยวข้องทั้ง 2 ทักษะ โดยใช้กลยุทธ์ภายในกลุ่มที่ 1-4 นั้น มีประสิทธิผลสูงกว่าการเรียนรู้ในกลุ่มควบคุมที่ไม่ใช้กลยุทธ์ใด ๆ เลย นอกจากนั้นสถานการณ์การเรียนรู้ที่ใช้กลยุทธ์แบบไม่ยึดติดกับเนื้อหา (Content-Independent) ให้ผลดีว่าการเรียนรู้ในสถานการณ์ที่ใช้กลยุทธ์แบบยึดติดกับเนื้อหา (Content-Dependent) อย่างมีนัยสำคัญ และผลการประเมินโดยใช้แบบสอบถาม (Strategy Rating Scales) ในงานที่เกี่ยวข้องทั้ง 2 ทักษะก็เป็นไปในแนวที่สอดคล้องกับลักษณะที่ผู้เรียนแสดงออกจริง ๆ

ส่วนกลยุทธ์ 5 ขั้นตอน (The Five-Step Strategy) ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถนำไปถ่ายโยงใช้กับลักษณะทักษะแบบปิด (Closed Motor Skills) อย่างได้ผล และกลยุทธ์แบบไม่ยึดติดกับเนื้อหา (Content-Independent) น่าจะเป็นประโยชน์และได้รับความสนใจมากกว่ากลยุทธ์แบบยึดติดกับเนื้อหา (Content-Dependent) ในสถานการณ์ที่มีเป้าประสงค์สูงสุดของการเรียนรู้ถึงการที่ผู้เรียนสามารถนำกลยุทธ์ (Strategy) ที่ได้เรียนรู้แล้วไปถ่ายโยงใช้กับสถานการณ์การเรียนรู้อื่น ๆ ได้ต่อไป

งานวิจัยในประเทศ

ในปี พ.ศ. 2529 วิโรจน์ เจนहतถการกิจ ได้ศึกษาวิจัยผลการฝึกกลยุทธ์จินตนาภาพที่มีต่อการเรียนรู้ทักษะและการนำไปใช้ในโอกาสอื่นที่สัมพันธ์กัน การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการฝึกกลยุทธ์จินตนาภาพ ที่มีต่อการเรียนรู้ทักษะและการนำไปใช้ในโอกาสอื่นที่สัมพันธ์กัน กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย จำนวน 40 คน ผู้เข้ารับการทดลองทุกคนจะได้รับการทดสอบก่อน (Pre-test) ด้วยเครื่องมือที่วัดตำแหน่งการเคลื่อนไหวที่เป็นเส้นโค้ง นำคะแนนจากการทดสอบครั้งแรกมาแบ่งกลุ่มทดลองออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลอง โดยวิธีจับคู่ (Matched Group) จากนั้นให้ผู้เข้ารับการทดลองทั้งสองกลุ่มเรียนงานที่ 1 คือ เครื่องมือที่วัดตำแหน่งการเคลื่อนไหวเป็นเส้นโค้งติดต่อกันเป็นเวลา 5 วัน ๆ ละ 5 นาที กลุ่มควบคุมฝึกทักษะเพียงอย่างเดียว ส่วนกลุ่มทดลองฝึกทักษะควบคู่กับการฝึกกลยุทธ์จินตนาภาพ

หลังจากนั้นทำการทดสอบขั้นนำไปใช้ (Generalized-test) โดยใช้งานที่ 2 คือ เครื่องมือที่วัดตำแหน่งการเคลื่อนไหวที่เป็นเส้นตรงฝึกกลุ่มละ 2 ครั้ง ๆ ละ 5 นาที ภายในเวลา 1 วัน นำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์โดยใช้ค่าความผิดพลาดโดยเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การ

ทดสอบค่าที่ การวิเคราะห์ความแปรปรวน 2 ทาง และการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยวิธีนิวแมน-คูลส์ เพื่อทดสอบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญของค่าเฉลี่ย ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้เข้ารับการทดลองทั้งกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองมีพัฒนาการของระดับความสามารถทางทักษะเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และ .01 ตามลำดับ
2. กลุ่มทดลองมีระดับความสามารถทางทักษะสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01
3. ผู้เข้ารับการทดลองแต่ละกลุ่ม มีพัฒนาการของระดับความสามารถชั้นนำไปใช้ในโอกาสอื่นที่สัมพันธ์กัน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .05
4. กลุ่มทดลองมีระดับความสามารถของการนำไปใช้ในโอกาสอื่นที่สัมพันธ์กันสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

ในปี พ.ศ. 2523 กนก สมะวรรณ ได้ทำการศึกษาผลของการฝึกสายตาที่มีต่อสัมฤทธิ์ผลในการเรียนเทนนิส การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบสัมฤทธิ์ผล และศึกษาความก้าวหน้าในการเล่นเทนนิสระหว่างกลุ่มที่ฝึกสายตา ประกอบการเรียนกับกลุ่มที่เรียนทักษะอย่างเดียว ไม่มีการฝึกสายตาประกอบ ผู้วิจัยได้ทำการทดลองโดยการนำอาสาสมัครที่เป็นนักเรียนชายทั้งหมดซึ่งเรียนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 4 ไม่เคยเล่นเทนนิสมาก่อนมีอายุระหว่าง 15 ถึง 17 ปี มีสายตาวัดตามแบบของสเนลเลน (Snellen) ปกติ (20 × 20 ฟุต) 60 คน แบ่งออกเป็นสามกลุ่ม ๆ ละ 20 คน ใช้คะแนนในการทดสอบความสามารถในการเรียนรู้ทักษะ (Motor Educability) เป็นเกณฑ์ในการแบ่งกลุ่มให้มีความสามารถเท่า ๆ กัน กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มแบ่งเป็นกลุ่มทดลองที่ 1 กลุ่มทดลองที่ 2 และกลุ่มควบคุม กลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 มีการฝึกสายตาประกอบการเรียนทักษะอย่างเดียวกัน (กลุ่มทดลองที่ 2 ใช้เวลาในการฝึกมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ 20 นาที) ส่วนกลุ่มควบคุมมีการฝึกทักษะแต่เพียงอย่างเดียว ในแต่ละสัปดาห์แต่ละกลุ่มจะได้รับการฝึกเป็นเวลา 3 วัน ๆ ละ 1 ชั่วโมง ยกเว้นกลุ่มทดลองที่ 2 ใช้เวลา 1 ชั่วโมง 20 นาที นานเป็นเวลา 8 สัปดาห์ทุกกลุ่มได้รับการทดสอบทุก ๆ 2 สัปดาห์ นำข้อมูลที่ได้มาหาค่ามัธยฐานและควิลิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวตามแบบของไวเนอร์ (Winer) ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม มีความสามารถในการเล่นเทนนิสไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 แต่กลุ่มทดลองที่ 2 มีแนวโน้มว่ามีความสามารถในการเล่นเทนนิสสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ

ในปี พ.ศ. 2523 เอก เกิดเต็มภูมิ ได้ทำการวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบการถ่ายโยงการเรี้นรู้ระหว่างการเรียนรู้โฟร์แฮนด์ที่มีต่อการเรียนแบคแฮนด์กับการเรียนแบคแฮนด์ที่มีต่อการเรียนรู้โฟร์แฮนด์ในกีฬาเทนนิส การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบลักษณะและเปอร์เซ็นต์ของการถ่ายโยงการเรี้นรู้ระหว่างการเรียนรู้โฟร์แฮนด์ที่มีต่อการเรียนแบคแฮนด์กับการเรียนแบคแฮนด์ที่มีต่อการเรียนรู้โฟร์แฮนด์และศึกษาเปรียบเทียบสัมฤทธิ์ผลในความสามารถการตีโฟร์แฮนด์ แบคแฮนด์ ของกลุ่มที่เริ่มต้นเรียนโฟร์แฮนด์ก่อน กับกลุ่มที่เริ่มต้นเรียนแบคแฮนด์ก่อนในกีฬาเทนนิส กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเพศหญิง ซึ่งประกอบด้วยอาสาสมัครที่เป็นนิสิตชั้นปีที่ 1-4 ปีการศึกษา 2522 และนิสิตเก่าจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 40 คน แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 20 คน โดยให้แต่ละกลุ่มมีค่าเฉลี่ยของความสามารถในการตีโฟร์แฮนด์แบคแฮนด์ก่อนการเรียนเท่ากัน

แต่ละกลุ่มจะได้รับการฝึกทั้งสิ้นเป็นเวลา 12 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 วัน ๆ ละ 2 ชั่วโมง ทำการทดสอบความสามารถในการตีโฟร์แฮนด์ กับการตีแบคแฮนด์ในชั่วโมงสุดท้ายของสัปดาห์ที่ 12 กลุ่มที่ 1 ใน 6 สัปดาห์แรกเรียนแบคแฮนด์ 6 สัปดาห์หลังเรียนโฟร์แฮนด์ และทำในทำนองเดียวกันกับกลุ่มที่ 2 นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาหาค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบค่าที และหาเปอร์เซ็นต์ของการถ่ายโยงการเรี้นรู้ผลการวิจัยพบว่า

1. ไม่มีการถ่ายโยงการเรี้นรู้ระหว่างการเรียนรู้แบคแฮนด์ต่อการเรียนรู้โฟร์แฮนด์ และระหว่างการเรียนรู้โฟร์แฮนด์ต่อการเรียนรู้แบคแฮนด์
2. การเริ่มต้นเรียนแบคแฮนด์ก่อนกับการเริ่มต้นเรียนโฟร์แฮนด์ก่อนในกีฬาเทนนิส มีผลต่อความสามารถในการตีโฟร์แฮนด์ แบคแฮนด์ ไม่แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .01

ในปี พ.ศ. 2525 นำชัย เลวัลย์ ได้ทำวิจัยเรื่องผลของการสอนเทนนิสด้วยวิธีสอนแบบใช้น้ำหนักและไมใช้น้ำหนักในการฝึก การวิจัยในครั้งนี้มีมุ่งที่จะศึกษาผลของการสอนเทนนิสด้วยวิธีสอนแบบใช้น้ำหนักและไมใช้น้ำหนักในการฝึกกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชาย จำนวน 40 คน แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 กลุ่มคือ กลุ่มทดลองที่ 1 กลุ่มทดลองที่ 2 และกลุ่มควบคุม ซึ่งทุกกลุ่มมีความสามารถในการเรี้นรู้ทางกลไก (Motor Educability) และความสามารถในการเล่นเทนนิสเท่า ๆ กัน ให้ทุกกลุ่มได้เรียนการเล่นเทนนิสเป็นเวลา 8 สัปดาห์ ๆ ละ 3 วันและวันละ 1 ชั่วโมง โดยให้กลุ่มทดลองที่ 1 ฝึกทักษะการเล่นเทนนิสอย่างเดียว กลุ่มทดลองที่ 2 ฝึกทักษะการเล่นเทนนิสควบคู่กับการฝึกด้วยน้ำหนัก กลุ่มควบคุมให้ฝึกเองตามลำพัง ทำการทดสอบความสามารถในการเล่นเทนนิสของทุกกลุ่มในวันอาทิตย์ของสัปดาห์ที่ 2, 4, 6 และ 8 นำข้อมูล

ที่ได้จากการทดสอบมาวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) และทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ตามวิธีของนิวแมน-คูลส์ (Newman-Keuls) ผลการวิจัยพบว่า การสอนเทนนิสด้วยวิธีสอนแบบใช้น้ำหนัก และไม่ใช้น้ำหนักในการฝึกให้ผลต่อความสามารถในการเล่นเทนนิสไม่แตกต่างกัน และทุกกลุ่มมีความสามารถในการเล่นเทนนิสเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ในปี พ.ศ. 2524 กิตติพนธ์ แดงสอาด ได้ทำการวิจัยเรื่องสัมฤทธิ์ผลของการเรียนเทนนิสของผู้เรียนที่มีคะแนนความสามารถทางสมองสูงและต่ำ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความแตกต่างระหว่างสัมฤทธิ์ผลของการเรียนเทนนิสของผู้เรียนที่มีคะแนนความสามารถสูงและต่ำ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชายระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 42 คน ซึ่งไม่เคยเรียนและฝึกซ้อมกีฬาเทนนิสมาก่อน และมีความสามารถในการเรียนรู้ทักษะทางกลไกอยู่ในเกณฑ์เดียวกัน แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 กลุ่ม คือกลุ่มความสามารถทางสมองสูง คละกันและต่ำ ตามคะแนนที่ได้จากการทดสอบความสามารถทางสมอง แต่ละกลุ่มได้รับการสอนและฝึกเทนนิสในวิธีเดียวกัน และทำการทดสอบผลการเรียนในสัปดาห์ที่ 4, 8 และ 12 นำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า คะแนนความสามารถในการเรียนเทนนิสของกลุ่มความสามารถทางสมองสูงและต่ำ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

ในปี พ.ศ. 2526 วันชัย กิตติศรีวรพันธ์ ได้ทำการวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบการถ่ายโยงการเรียนรู้ระหว่างการเรียนรู้โฟร์แฮนด์วอลเลย์ที่มีต่อการเรียนรู้โฟร์แฮนด์กับการเรียนรู้โฟร์แฮนด์ที่มีต่อการเรียนรู้โฟร์แฮนด์วอลเลย์ในกีฬาเทนนิส การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปอร์เซ็นต์ของการถ่ายโยงการเรียนรู้ระหว่างการเรียนในการตีโฟร์แฮนด์ที่มีต่อการเรียนรู้ในการตีโฟร์แฮนด์วอลเลย์ กับการเรียนรู้ในการตีโฟร์แฮนด์วอลเลย์ที่มีต่อการเรียนรู้ในการตีโฟร์แฮนด์ ในกีฬาเทนนิส กลุ่มตัวอย่างประชากร เป็นนักเรียนชายชั้นมัธยมปีที่ 2 ของโรงเรียนเสสะเวชวิทยา จำนวน 32 คน แบ่งกลุ่มประชากรออกเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 16 คน โดยให้แต่ละกลุ่มมีค่าเฉลี่ยความสามารถทางกลไกในการศึกษา (Motor Educability) ค่าเฉลี่ยความสามารถในการตีโฟร์แฮนด์ และโฟร์แฮนด์วอลเลย์ เท่ากันทั้ง 2 กลุ่ม แต่ละกลุ่มใช้เวลาในการฝึก 12 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน ๆ ละ 1 ชั่วโมง โดยกลุ่มทดลองเริ่มเรียนโฟร์แฮนด์วอลเลย์ใน 6 สัปดาห์แรก ทำการทดสอบความสามารถในการตีโฟร์แฮนด์วอลเลย์ในปลายสัปดาห์ที่ 3 ทำการทดสอบความสามารถในการตีโฟร์แฮนด์วอลเลย์และโฟร์แฮนด์ในปลายสัปดาห์ที่ 6 สัปดาห์ที่ 7-12 เรียนโฟร์แฮนด์ ทำการทดสอบความสามารถ

ในการตีโพรแฮนด์ในปลายสัปดาห์ที่ 9 ทำการทดสอบความสามารถในการตีโพรแฮนด์และโพรแฮนด์-วอลเลย์ในปลายสัปดาห์ที่ 12 ส่วนกลุ่มควบคุมเริ่มเรียนโพรแฮนด์ใน 6 สัปดาห์แรก ทำการทดสอบความสามารถในการตีโพรแฮนด์ในปลายสัปดาห์ที่ 3 ทำการทดสอบความสามารถในการตีโพรแฮนด์และโพรแฮนด์วอลเลย์ในปลายสัปดาห์ที่ 6 สัปดาห์ที่ 7-12 เรียนโพรแฮนด์วอลเลย์ ทำการทดสอบความสามารถในการตีโพรแฮนด์วอลเลย์ในปลายสัปดาห์ที่ 9 ทำการทดสอบความสามารถในการตีโพรแฮนด์วอลเลย์และโพรแฮนด์ในปลายสัปดาห์ที่ 12 นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบค่า "ที" และหาเปอร์เซ็นต์การถ่ายโยงการเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่า

1. เปอร์เซนต์การถ่ายโยงการเรียนรู้ระหว่างโพรแฮนด์วอลเลย์ไปยังโพรแฮนด์มีค่าเท่ากับ 15.29, 3.72 และ 8.62 เปอร์เซนต์ และโพรแฮนด์ไปยังโพรแฮนด์วอลเลย์ มีค่าเท่ากับ 24.36, 5.80 และ 4.77 เปอร์เซนต์

2. การเริ่มต้นเรียนด้วยโพรแฮนด์วอลเลย์กับการเริ่มต้นเรียนด้วยโพรแฮนด์มีผลต่อความสามารถในการตีโพรแฮนด์และโพรแฮนด์วอลเลย์ ไม่แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .01

ในปี พ.ศ. 2526 ชูชีพ อูสาโท ได้ทำการวิจัยเรื่องผลของการฝึกหัดระยะโยคะที่มีต่อคะแนนสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนเทนนิส การวิจัยครั้งนี้มุ่งที่จะศึกษาของการฝึกหัดระยะโยคะที่มีต่อคะแนนสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนเทนนิส กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชายจำนวน 30 คน แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 กลุ่ม ๆ ละ 10 คน แต่ละกลุ่มมีความสามารถในการเรียนทักษะทางกลไก (Motor Educability) ไม่แตกต่างกันและกำหนดให้เป็นกลุ่มทดลองที่ 1 กลุ่มทดลองที่ 2 และกลุ่มควบคุม ให้ทุกกลุ่มฝึกการเล่นเทนนิสเป็นเวลา 8 สัปดาห์ ๆ ละ 3 วัน ๆ ละ 90 นาที โดยให้กลุ่มทดลองที่ 1 ฝึกหัดระยะโยคะทุกวัน (เว้นวันอาทิตย์) วันละ 45 นาทีควบคู่กับการเล่นเทนนิส กลุ่มควบคุม ฝึกการเล่นเทนนิสเพียงอย่างเดียว ทำการทดสอบความสามารถในการเล่นเทนนิสของทุกกลุ่มในปลายสัปดาห์ที่ 2, 4, 6, และ 8 ตามลำดับด้วยแบบทดสอบความสามารถในการตีลูกหน้ามือและการตีลูกหลังมือของโบรเออร์-มิลเลอร์ นำข้อมูลที่ได้จากการทดสอบมาวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียวและทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ตามวิธีของนิวแมน-คูลส์ ผลการวิจัยพบว่า

กลุ่มทดลองที่ 1 มีคะแนนสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนเทนนิสสูงกว่ากลุ่มทดลองที่ 2 และกลุ่มควบคุมอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ในปี พ.ศ. 2517 พจนีย์ ชนาคม ได้ทำการสร้างแบบสอบทักษะทางกีฬาเทนนิสความมุ่งหมายในการวิจัย เพื่อสร้างแบบทดสอบทักษะทางกีฬาเทนนิส วัดความสามารถทางทักษะของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา แบบสอบทักษะที่สร้างขึ้นประกอบด้วย 4 ทักษะ คือ ทักษะการตีลูกโฟร์แฮนด์ ทักษะการตีลูกแบคแฮนด์ ทักษะการตีลูกวอลเลย์ และทักษะการเสิร์ฟ กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นนิสิตระดับอุดมศึกษาจำนวน 100 คน เข้ารับการสอบ 2 ครั้ง เว้นระยะห่างกัน 2 สัปดาห์ และได้ทำการสอบในช่วงเวลาที่มีการเรียนการสอนวิชาเทนนิส ผลการวิจัยค่าสัมประสิทธิ์แห่งความเที่ยงด้วยวิธีการสอบซ้ำของแบบสอบทักษะทางกีฬาเทนนิสดังนี้ แบบสอบทักษะการตีลูกโฟร์แฮนด์ เท่ากับ .419 แบบสอบทักษะการตีลูกแบคแฮนด์เท่ากับ .588 แบบสอบทักษะการตีลูกวอลเลย์ เท่ากับ .797 แบบสอบทักษะการเสิร์ฟเท่ากับ .389 และแบบสอบทักษะทุกรายการ เท่ากับ .819 ค่าสัมประสิทธิ์แห่งความตรงตามสภาพของแบบสอบทักษะทางกีฬาเทนนิสทั้งหมดหาจากสหสัมพันธ์จากตำแหน่งคะแนนของสเปียร์แมน ได้ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนจากความสามารถในการทำแบบสอบทักษะทางกีฬาเทนนิสกับการจัดลำดับความสามารถจากคะแนนการแข่งขันเทนนิสแบบพบกันหมดเท่ากับ .791 มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

ในปี พ.ศ. 2530 พิเชษฐ นนทรักษ์, อติสร คันธรส และคณะ ได้ทำการวิจัยเรื่องผลของการให้ข้อมูลย้อนกลับจากวิดีโอเทปที่มีต่อทักษะกีฬาเทนนิส การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของข้อมูลย้อนกลับที่มีต่อการเรียนรู้ทักษะกีฬาเทนนิส โดยใช้วิธีการให้ข้อมูลย้อนกลับจากครูจากวิดีโอเทป และจากครูควบคู่กับวิดีโอเทป และเพื่อเปรียบเทียบประสิทธิผลการสอนวิชาเทนนิสระหว่างวิธีการให้ข้อมูลย้อนกลับจากครูจากวิดีโอเทปและจากครูควบคู่กับวิดีโอเทป กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนชายอาสาสมัครระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5-6 จำนวน 60 คน ซึ่งไม่เคยเรียนและฝึกซ้อมเทนนิสมาก่อน และมีความสามารถในการเรียนรู้ทักษะทางกลไกอยู่ในเกณฑ์เดียวกัน แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 ไม่ให้ข้อมูลย้อนกลับ กลุ่มที่ 2 ให้ข้อมูลย้อนกลับโดยครู กลุ่มที่ 3 ให้ข้อมูลย้อนกลับโดยวิดีโอเทป กลุ่มที่ 4 ให้ข้อมูลย้อนกลับโดยครูควบคู่กับวิดีโอเทป ระยะเวลาเรียนทุกกลุ่มสอนด้วยวิธีสอนแบบบรรยายประกอบการสาธิตเป็นระยะเวลา 12 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง และมีการทดสอบผลการเรียนในสัปดาห์ที่ 6 และสัปดาห์ที่ 12 นำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยการหาค่าเฉลี่ย, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทาง (Two-Way Analysis of Variance) และเปรียบเทียบรายคู่โดยวิธีของตุกี [Tukey-(a)] ผลการวิจัยพบว่า

1. คะแนนความสามารถทางทักษะกีฬาเทนนิสระหว่างกลุ่มทั้ง 4 กลุ่ม ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05
2. คะแนนความสามารถทางทักษะกีฬาเทนนิส ระหว่างการทดสอบของทั้ง 4 กลุ่ม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05